49ᴿᴰ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1390 Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 2/15 ՅՈՒՆՎԱՐ 1906 19 ՔԻԼԳԱՏԷ 1323 — 2 ՔԵԱՆՈՒՆԸ ՍԱՆԻ 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅԱՅԵԱՆ
ԱՌԻ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Բաբը Ալի Ճամբայ, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւնները ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيجه يوى وسياسى غزته در
صاحب امتيازى : ارمانس فريد
ادارهخانه‌سى باب عالى جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ Համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու Համար	108 »	60 »
Արտասահմանի Համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցման համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԱԿՆԱՐԿ ՄԸ
ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ԲԺՇԿ. ՄԱՐՄՈՅՆ ՎՐԱՅ

Վերջերս կը լսենք թէ Ազգ. Հիւանդանոցի բժշկ. մարմինը այնքան փոփոխութեանց ու այնքան լաւ չկիրարկեր իր պաշտօնը Հիւանդանոցին մէջ։ Այս թերութիւնը կը նշմարուի մասնաւորապէս օգնական բժիշկներուն և ներքին ճիւղի հիւանդութեանց պետ բժշկին վրայ։ Հաստատութեան Պատ. Հոգաբարձութիւնը՝ որ միշտ ջանադիր եղած է Հաստատութիւնը ուրիշ ամանորրական հաստատութիւններէն աւելի գերազանց դիրքի մը բարձրացնելու, կը յուսանք որ օր առաջ այս անկանոնութիւններուն ալ առաջքը կ'առնէ։

Արդէն օգնական բժիշկներուն պաշտօնավարութեան ժամանակը լրացած է։ Մեր քաղած պաշտօնական տեղեկութիւններուն նայելով, և արդէն այնպէս ալ պէտք է, օգնական բժիշկները իրաւունք ունին միայն Հիւանդանոցը [illegible] բաժնին մէջ երեքական տարի պաշտօնավարելու, և անկէ վերջ [illegible] պաշտօնավարութեան [illegible] պէտք են հրաժարական տալ։

Արդ՝ արդի արտաքին հիւանդութեանց օգնական բժիշկը երեք տարի ներքին հիւանդութեանց բաժնին մէջ աշխատած և դարձ տարի ալ արտաքին հիւանդութեանց ճիւղին օգնականութեան պաշտօնը վարած է, ուստի այս հաշուով ալ պէտք է վերջացած համարել յիշեալ օգնական բժշկին պաշտօնավարութիւնը։ Իսկ ներքին ճիւղին օգնական բժշկին [illegible] երեք տարի արտաքին հիւանդութեանց օգնական բժշկի պաշտօնը [illegible], երեք տարի ալ ներքին ճիւղի հիւանդութեանց բժիշկ ըլլալով, այդ պաշտօնին ալ պայմանաժամը լրացուցած է, և այժմ իրաւունք ունի [illegible] մէջ երեք տարի օգնական բժշկի պաշտօնը [illegible]։ Արտաքին ճիւղի բժիշկը [illegible] հիւանդութեանց յարկաբաժնին մէջ [illegible], բայց որովհետեւ այդ յարկաբաժինը ունի իր արդի օգնական մասնագէտ բժիշկը՝ [illegible] և պէտք է օրինապէս միանգամ ընդ միշտ հրաժարի արդի պաշտօնէն։ Այս պարագային ներքին ճիւղի օգնական բժշկին պաշտօնափոխութեամբը [illegible] կը միայնայն առեն պաշտօն [illegible] անդորրական մրցում մը կը բանայ մեր այնքան չատ բժիշկներուն մէջէն արժանաւորը ընտրելու։

Արժանիքը, գիտութեան տեսակէտով ու արհեստի մէջ առաջ աւանդած ծառայութեանց ըսելիք չունինք բնաւ, նոյնպէս անձ հետ ալ գործ չունինք։

Ընդհակառակը՝ Հաստատութեան արդի օգնական բժիշկները աւելի գործօն, ճարտար, իրենց ասպարէզին կարի յառաջ մը եղած են, և երբ Հիւանդանոցի անցեալ տեղեկագիրները անցնինք՝ արդարեւ պէտք համոզուինք իսկոյն թէ ամենածանր հիւանդութեամբ տառապող անձերու տասնեակ անձինք մինչև բժշկուած, առողջացած են կատարելապէս, և միւս կողմէ ալ պէտք տեսնենք թէ մեռելոց ներուն թիւը, բաղդատմամբ առաջիններուն, չատ աննշան բան մըն է. ասոնք ալ ընդհանրապէս թոքախտաւորներն են, որոնք ամենածանր վիճակի մէջ Հիւանդանոց փոխադրուած ու մէկ քանի օր միայն վերջ մեռած են։

Ահա առկէց եզրակացնել դիւրին է թէ ներքին ու արտաքին յարկաբաժիններու օգնական բժիշկները, իրենց պաշտօնավարութեան օրէն սկսեալ պետ-բժիշկներէն աւելի եռանդ ցոյց տուած են (իրենց նոր պաշտօնի անցնելու չըջանին մէջ սակայն). ասիկա արդարեւ չուրացուիր։

* *

Բայց սա կէտը պէտք չէ մոռնալ որ Հաստատութիւնը ազգապատկան հաստատութիւն մըն է, ուրեմն պէտք չէ որ յաւէտ իրենց արդէօքին օգնականութեան այդ պաշտօնը։ Զէ՞ որ միթէ հայազգի բժիշկներ՝ որոնք առաւել կամ նուազ տարբերութեամբ պէտք ունենան գործնական բժշկութեան. անոնք ալ պէտք չէ՞ որ իրենց արդար իրաւունքը վայելեն, ազգային այդ բարենպատակ հաստատութեան մէջ ծառայելով։ Մեր այս ըսածները նոյն իսկ կը հաստատեն իրենց պետ բժիշկները ու դեռ ձեռնհաս անձնաւորութիւններ։ Հետեւաբար փափաքելի էր որ հաստատութեան Պատ. Հոգաբարձութիւնը օգնական բժիշկներուն պաշտօնավարութեանը սահման մը, որոշ ժամանակ մը որոշէր և անոնք միանգամայն կարգ ըլլային իրաւունքնիր [illegible] մէջ երեքական տարի պաշտօնավարելու։ Այսպէս միայն Հիւանդանոցը կրնայ բուն նպատակին ծառայել ու ակներեւ է որոյն առեն Հիւանդանոցին մէջ բժշկական տեսակէտով օգտաւորութիւն մը եռանդուն գործունէութիւն մը պիտի տիրէր առ յաւէտ, ու ոչ թէ արդի մեռած վիճակը պիտի ունենար, որուն եզական պատճառն է պիտի ըսէինք, բժիշկներուն հաստատութեան մէջ պաշտօնավարելու անորոշ ժամանակը։ Այս պարագային բնական էր թէ արտաքին ճիւղի հիւանդութեանց օգնական բժիշկը, իրեն տրուած վստահութիւնը չարաչար պիտի գործածէր, իր անձնական հիւանդը ազգային հիւանդներէն աւելի գերադաս համարելով երկու երեք ժամ Հիւանդանոցը առանց բժիշկի պիտի ձգէր։ Ու ներքին ճիւղի բժիշկը թոքախտաւորներու անհնակը չպիտի տանէր, երեսի վրայ պիտի թողուր զանոնք։ Այս բոլորին հետ մէկտեղ հաստատութեան Տնօրէնը, հաւատակ խստապահանջ ոգի մը ունենալուն, սորվուած, ո՛վ գիտէ, լուռ պիտի մնար. թող պիտի գտնուէր օգնական բժիշկներուն այս կերպ անօրինակ պակասութիւններուն հանդէպ։

Բժիշկներու հաստատութեան մէջ անպայման կերպով պաշտօնավարելը ստուգիւ չատ անտեղի է. որքան որ անոնք հիննան իրենց պաշտօնավարութեանը մէջ, նոյնքան ալ միշտ հիւանդներու աննպաստ դիրք մը կ'առնեն. այս կէտին մենք չատ մը պարագաներու մէջ վերահասու եղած ենք։

Ու ասիկայ չատ բնական բան մըն է. բժիշկ մը վերջապէս մինչեւ կեանքին վերջին օրը չկրնար իր բաղդը Հիւանդանոցին կապել։ Ան՝ Հիւանդանոցին մէջ պաշտօնավարելով հանդերձ աչքը միշտ չորս կողմը կը յառէ իրաւամբ, ազգ. հաստատութենէն դուրս յաճախորդներու շրջանակ մը կազմելու համար իրեն։ Իր ամբողջ ուշադրութիւնը կ'ըլլայ կարելի եղածին չափ շատուոր թուով յաճախորդներ ճարել, որպէս զի եթէ երբեք հրաժարի իր պաշտօնէն, ինքնին գտած ըլլայ յաճախորդներու շրջանակ մը։ Այսպէս ամէն տարի քանի հիննայ, նոյնչափ կը չատնայ յաճախորդներու թիւը, որոնք կը խլեն իր ժամանակին ամենէն բեղուն ու արդասաբեր մասը, որուն աւելցուքը միայն Հիւանդանոցին կը սահմանէ։ Այս չատ բնական երեւոյթին տխուր արդիւնքը այժմէն սկսած է Հիւանդանոցը տեսնել։ Իրաւ է որ կարելի չէ բաղդատութեան դնել սկսնակ բժիշկ մը և տարիներով փորձառութիւն ունեցող բժիշկ մը միջեւ, ի՞նչ օգուտ որ սակայն այս վերջինը իր փորձառութիւնը Հիւանդանոցի հիւանդներէն աւելի իր արտաքին յաճախորդներուն կը յատկացնէ բնականաբար։

Հետեւապէս Հիւանդանոցի վարիչները իրենց նկատողութեան առնելով այս կենսական կէտը, ու արտաքին աշխարհի հետ յարաբերութեան խիտ ցանցով մը կապուած բժիշկներու տեղ, աւելի նորեր, աւելի կարօտներ յատկացնել, որպէս զի անոնք ալ իրենց առաջին քայլերուն մէջ սիրով փարին իրենց պաշտօնին, մինչեւ որ անոնք ալ դուրսէն յաճախորդներ գտնեն ու արհամարհեն Հիւանդանոցի մէջ իրենց ունեցած պաշտօնավարութիւնը։

Աւելորդ չէ՝ նաեւ անդրադառնալ կէտի մը վրայ, որ խիստ մեծ չահեկանութիւն ունի Հիւանդանոցին համար։ Ներքին ճիւղի պետ բժիշկը յաճախ աննամաձայն է իր օգնականին հետ. ահա առկէց կը ծագի կարծիքի աննամաձայնութիւններ և գեղագիրները յաճախ վէճի առարկայ կը դառնան Հիպոկրատի երկու աշակերտներուն միջեւ։ Ալ կարելի է երեւակայել թէ կարծիքներու այս մեծ տարբերութիւնը ի՛նչ ազդեցութիւն կրնայ ներգործել հիւանդներու ճակատագրին վրայ։ Ներքին ճիւղի օգնական բժիշկը, որուն կարողութիւնը արհամարհելի չէ, ալ չհանդուրժելով պետ բժիշկին ըրած դարձուածքներուն, կը թերանայ իր պաշտօնին մէջ, և հիւանդները երեսի վրայ կը ձգէ։ Նոյնպէս արտաքին ճիւղի պետ բժիշկն ու օգնականը իրարու հետ աննամերաշխ են։ Ուրեմն այս տեսակէտով կարելի է հետեւցնել թէ Ազգ. Հիւանդանոցի բժիշկները իրարու հետ աննամաձայն ըլլալնուն հետեւանքով իրենց պաշտօնը լաւ չեն կիրարկեր։

Կ. Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ՋԵՂԾՈՒՄՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ ՄԸ

Պիթլիս նահանգին կուսակալ Վեհմի Ֆէրիտ փաշա՝ որ իր բարեխնամ կուսակալութեան ներքեւ գտնուած Պալուլնըք, Մանազկերտ ու Վարդօ գաւառակները այցելութեան ելած էր, ամսոյս 1ին քաղաքս ժամանեց և արժանավայել կերպով ընդունուեցաւ տեղւոյս քաղաքային և զինուորական իշխանութեանց ու քաղաքիս երեւելիներուն կողմէ։ Ի մէջ այլոց Ն. Վսեմութիւնը դիմաւորած էին նաեւ Մշոյ Նորշենիր կառավարիչ Խիւսրէվ փաշա և զինուորական հրամանատար Սալիհ փաշա։ Կուսակալ փաշան՝ մէկ իրիկուան միայն հիւր եղաւ քաղաքս և հեռանալով մեկնեցաւ նահանգական կեդրոնը Պիթլիս։

⁂ Ամուսնական անկանոնութիւններու համար Պալուլըքի Թեղուտ գիւղի Տ. Մխիթար քհ.ի հեռեւեալ գրութիւնը՝ իր հնոց [illegible] և ամուսնական ապօրինութիւններու համար կ'ընդօրինակենք.—

«Սրբոյ ամենապատիւ գերահռչակ հրաչալի Աթոռոյն երանաշնորհ Հօրդ մերոյ՝ մաքուր դատաստանացն համբոյր մատուցանեմք և զօրհնութիւնդ խնդրեմք։ Ս. Աթոռոյդ վերաբերեալ Թեղուտ գիւղի բնակիչներէն Ս. Լուսաւորչական օրէնքի հակառակ՝ ապօրինի չարժելով և Ս. առաքելադիր Ս. օրէնք բոլորովին խանգարելով, որոնց պատճառ եղեալ են մեր գիւղի երկու քահանայք Տ. Խորէն և Տ. Յարութիւն։ Տ. Խորէնի երեցկին 92 թուոյն մահանալով՝ զկնի վեց ամսոյն՝ Տ. Խորէն այրի կնոջ մը հետ նստաւ՝ երկու տարի կեցաւ և յորժամ տրտնջաց ժողովուրդ, եկաւ Տ. Խորէն յեկեղեցի երդում ընելով զղջման և խոստովանանքի առիթ եղաւ՝ երեք ամիս զկնի, դարձեալ զայն կին երեր և տարաւ, և եղաւ գայթակղութիւն ժողովրդեան։ Ցիշեալ Տ. Խորէն՝ զժողովուրդ չի թողուր որ լսեն քահանային։ Տ. Յարութիւն զիր եղբօրն այրի որդուն կոյս աղջիկ մը երեր յեռնածալուայ. աղջիկ չէր ուզեր զղան, բանի պատկեց համարեա թէ՝ որոյ վասն աղջիկն փախաւ ուրիշ գեղացիի մը հետ, և հիմայ միայ ի վերայ [illegible]... [illegible] Տ. Յարութիւն մի կոյս աղջիկ նշանեց իր եղբօր տղուն, զայն ալ եթող վեր երեսին, և գնաց մի այլ աղջիկ յՈւնիցը գեղէն բերեց իր եղբօր տղային։ Տ. Մխիթար քահանայս այս ապօրինի պսակներ չընդունի, բայց Տ. Խորէն և Տ. Յարութիւն ոչ թողուն, զՍուրբ օրէնքն տանկոխ արարին։

—Տ. Խորէնի եղբօրորդի Միսաք, իր պսակուած կինն և երեք զաւակներն թողուց, ամուսնացաւ Այվազի Սարգսի կնոջ հետ, մինչ Այվազի Սարգսին կենդանի է ի գուրպաթն։

—Խչօ որդի Բաթիկ՝ իր կին մահացաւ՝ բայց ինք Պօսթաքենդի Մխէի հարս առաւ, որու այրն ողջ է։

—Մալխասի որդիք՝ Մելքոն և Մաղաքիա՝ երկու եղբարք՝ զիրենց պսակեալ կիներ արձակեցին՝ կոյս աղջկայ հետ ամուսնացան, և երկուքն ալ անպսակ մնան։

—Արթինեան Աւետիք կինն մահացաւ, Շէրվան Շէխցի էրիկով կին մը առաւ և անպսակ պահէ։

—Բարսեղեան որդի յՕհան՝ եղբօր զկինն և առաւ իր աներձագին աղջիկն և ունի զաւակ և է՝ անպսակ...

—Կրկին Մանուկ տարած է զՏ. Խորէնի աղջիկն իր տղուն և Մանուկի եղբայր Բարխօն՝ զՏ. Խորէն քրոջ աղջիկն իր տղուն...

—Գասպարի կինն և զաւակներ ողջ են, ուրիշ կին մ'էլ առած, բերեր է...,

—Տօնէ Ղազարի տղան իր պսակուած կինը թողած է կոյս աղջիկ մը առած է և անպսակ։

—Շատեր Մեծ Պահոց քանի մ'օր եղած՝ զիրենց տղայք ամուսնացուցին, մեղօք, կոյս էին և երբեք հաս չէին, ինքնագլուխ, առանց եկեղեցւոյ՝ իրենց տուները տարին, դարձեալ եթէ զՏիրջն հարցանէք, այս պատիկ Տ. Խորէնի համար՝ երկու քահանայք չենք երթար յեկեղեցին, քանի որ նա՝ առանց Սբ. հրամանի քաղում, կնուճէ և պատարագ կ'ընէ, Սբ. Լուսաւորչական օրինաց օրինազանց է, զՍբ. եկեղեցւոյ պայծառ օրէնքն լուծել կ'ուզէ, մինչ զի անցեալ քառասնորդական Պահոց մէջ երկու հարս ուզեցան և տարան իրենց տուն, առանց եկեղեցւոյ և տնքահանայ և պսակի և բոլորն ալ այս պառնիկ քահանայի երեսէն է և հարսներն ալ մեղօք ըլլալով, ոչ ալ գնացեր ենք ոչ ալ պսակեր ենք ի սէրն Աստուծոյ. այս քահանան եկեղեցւոյ եօթ խորհուրդն լուծեց, այս երկու հեղ է զիղջի կուգայ և կրկին իր պառնկութեան կը հեռեւի։»

Փեղջուկ քահանայի այս անսեթեւեթ և պարզ նկարագրութիւնը ամուսնական այդ չարաչար անկանոնութեանց մասին՝ ոչ միայն ուշագրաւ այլ սրտաշարժ են միանգամայն։ Տեսէք ի՛նչ կ'ընեն մեր տէրտէրները, տեսէք ինչպէս տակն ու վրայ եղած են ամուսնական կարգ ու սարքը Պալունըքի, մանաւանդ Թեղուտի մէջ։ Ծանուցին հոն է որ այս կրօնական զեղծումները գործողները լքեալ կիները չեն, որոնց այրերը տարիներով պանդխտած ու մոռցած են զիրենք, այլ անոնք որ կին ունին, որ զաւակ ունին, կ'արձակեն կիները կամ երկու կին միանգամայն կը պահեն։ Թողունք որ առանց կիներ կ'առնեն, կամ չհաս ու մեղօք պսակներ...։ Եթէ չատերը անպսակ են, չատերն ալ պսակուած են կեղծ քահանաներու ձեռօքով։ Ու ի՛նչ է սա տէր Խորէն ըսուած արարածը։ Կինը մեռեր է, եթէ ամուսնանալ կ'ուզէ, թող դնէ՝ փիլոնը և ինչ կ'ուզէ զայն ընէ, եթէ ոչ, ի՛նչ իրաւունք ունի՝ անառակութեամբ կեանք անցընել, ինչպէս կը վկայեն իր պաշտօնակիցներն իսկ։ Եթէ գրի առնուին Պալունըքի, Մանազկերտի և Դաշտի մէջ էրիկ-կնկայ ամուսնութեանց այս կրօնական, այլ խայտառակ զեղծումները՝ անհագին թիւ մը պիտի կազմեն, և այշնեցուցիչ, որովհետեւ երթալով կը չատնան, որովհետեւ ինչպէս կը տեսնենք, դերակատարները ամուսնական այդ զեղծումներուն՝ քահանաներն են։ Ի՛նչ մեղադրենք Թիղալացիները՝ թէ Մեծ Պահոց մէջ խառնակեցիկ ամուսնութիւններ կնքած են, քանի որ հերու՝ նոյն իսկ Մշոյ մէջ՝ Մեծ Պահոց մէջ պսակ դրուած է, և պսակողները անպատասխանատու թողուած է։ Եկեղեցիի մէջ ծառայելու կոչուող, իրենց հոգեւոր պարտականութիւններուն անգիտակ, Ս. Կարգին անարժան և անճարակ տիրացուներ՝ քանի որ մինչեւ հիմայ ալ միշտ առիթ կը գտնեն՝ իրենց ուսերուն վրայ անցընելու [illegible] փիլոնը և օքեմը, եկեղեցիի մէջ միշտ պիտի չարունակեն կրօնական այս տեսակ անկանոնութիւններ, և ժողովուրդը պիտի վարժուի տակաւ անպատկառ Ցիալու եկեղեցիի սեմ խորհուրդներու առջեւ ալ։ Մուշի մէջ դեռ չենք վայլեր ներկայութիւնը հոգեւոր առաջնորդին Տ. Կորիւն վրդ. Ելլէթիւեմեանի։ Արդէն Պալունըքի ու Մանազկերտի մէջ ալ առաջին. հոգեւոր փոխանորդներ չկան։ Կորայ Ս. Դանիէլի վանքը կայ մի ծերուկ Պետրոս վրդ., նա է որ երկու տարի գրեթէ ոչ պսակներու ցուցակ կուտայ, ոչ պսակագրամ, հակառակ իրեն եղած յանձնարարութիւններու, ա՛լ ի՛նչ կրնանք սպասել անոր տարրադատ քահանաներէն։

⁂ Պիթլիսի բարեխնամ կուսակալ փաշայի հրամանով՝ Ս. Աղբերիկի փոխ վանահայր Տ. Զաքարիա վրդ.՝ հիմայ Մանազկերտ իր թեմին մէջ կը գտնուի։ Առաջնորդարանէ յանձնարարուած է անոր որ կարելի եղածին չափ շուտով կազմէ ցուցակը այն կողմի ամուսնութեանց, և Կորայ Պետրոս վրդ. ալ ստանայ ցանկը անոր կատարած պսակադրութեանց։ Սակայն եթէ Պետրոս վրդ. պսակներու ցուցակ ունենայ և յանձնէ։

⁂ Ս. Առաքելոց վանահայր Տ. Յովհաննէս վրդ. ծերացած և հիւանդագին վիճակ մը կ'անցընէ հիմա. մօտ 38 տարի է որ կը պաշտօնավարէ այդ վանքին մէջ, ուր հիմայ 10—12 որբեր ալ կը գտնուին։

⁂ Դաշտի Սևեփրուն-Արօգիւրուն գիւղին մէջ կը բնակի հիմա 90—95ամեայ երէց մը՝ Տ. Յովհաննէս քհնյ. որ 1850 թուին՝ Մակարայեցւոց վանքի Տ. Թադէոս եպիսկոպոսէն ձեռնադրուած և 55 տարիէ ի վեր կը պաշտօնավարէ։ Ընդհանրապէս պարկեշտ երէց մը ճանչցուած է, երբ տիպար հնօք-վաղեմի քահանայութեան, որոնք թէեւ ոչ զարգացած, այլ ջերմեռանդ պաշտօնեաներ էին։

⁂ Սեպտ.է մինչեւ Դեկտ. 1 օդը այս կողմեր չատ անուշ, պայծառ ու պարզ անցաւ, ո՛չ անձրեւ, ո՛չ ձիւն ոչ մրրիկ։ Բայց կարծես պայմանը մինչեւ Դեկտ. մէկն էր, այնուհետեւ յանկարծ սկսեց ձիւնել, անընդհատ տեղալով մարմարձին։ Գրեթէ չորս հինգ օր չարունակեց. վերջին երկու օրը բքաբեր ու մրրկալից քամի մը կը սուրայ։ Ընդհանրապէս հաւանականութիւն կը տիրէր թէ այս տարի ձմեռը կարճ և ձիւնը թեթեւ պիտի ըլլար, բայց մարդկեղէն ենթադրութիւնները միշտ խաղալիկ են բնութեան քմահաճոյքին։ Իբր 50-55 տարի առաջ՝ Մուշի դաշտը երբեք ձիւն չէ տեղացած, անմրրիկ աշուն մը մինչեւ Մարտ երկարած է, ահագին առատութեամբ սերմանելիք յանձնուած են եղեր արգասաւոր հողին, որ արտակարգ բեղմնաւորութիւն ունեցած է այն տարին։ Կը յուսացուէր թէ՝ գեղեցիկ աշունը՝ անձրեւի ձմերան մը յաչորդն էր, մինչ ահա բազմակուտակ ձիւներ ծածկեցին ամէն կողմը և սկսաւ ճշմարիտ ձմեռը։

ԹՂԹԱԿԻՑ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի

ՄՈՒՇ, 10 Դեկտ. 1905

ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 145

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ
ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՓԱՐԱՅՈՎ
ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ
ԼԳ.
ՇՈԳԵՊԻՆԴ ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԴԷՊԻ ԵՒՐՈՊԱ

Շօգենաւը հետեւեալ օրը ճամբան շոգեպինդ չարունակելով Եալթայի նաւահանգիստը հասաւ, ուրկէ փութով մեկնելով վերջապէս կանգ առաւ Սեւաստոպոլի առջեւ։

Երկու ուղեկիցները Շօլցէ ու Միւլլէր այս ամբողջ ուղեւորութեան պահուն չգտրեցան Լավառէտի վրայ մտածելէ, որուն ինքնութիւնը չէին կրնար գծել։ Եթէ արտաքին երեւոյթէն դատել պէտք ըլլար, անոր պատշաճութիւնն ու հանդարտ խիղճը տեսնելով անհրաժեշտ էր անմեղութիւնը գծել. միւս կողմէ երիտասարդին վրայէն ինկած նամակը ի՞նչ էր հապա. անիկա բաւական չէ՞ր ապացուցանելու թէ Լավառէտը Ռօզէնշթայնն էր։

—Ախ, գոչեց Շօլցէ, եթէ սա գտնուած նամակը չըլլար, հիմա պիտի արթայի ներսում խնդրէի երիտասարդէն ու ազատ արձակէի զայն, սակայն քանի՛ նամակին բովանդակութիւնը յիշեմ մինչ սրտիս կը պղտորի։

—Չը՞ կրնար ըլլալ որ այդ նամակը ուրիշէ մը ինկած ըլլայ, առարկեց Միւլլէր, կամ այս զբօսաշէր երիտասարդը պարզ խաղ մը խաղցած ըլլալու համար գրէ այն նամակը ու հիմա ալ մեր քիթէն խնդայ։

—Ատ ալ կայ, սակայն քիչ մը խելքի մօտ չէ. վերջապէս անստոյգ կացութեան մը մէջ ենք։

Շօգենաւը սովորաբար երկու ժամու չափ կը կենար Սեւաստոպոլի առջեւ։ Նաւապետը այս անգամ յայտարարեց որ չորս ժամ սպասած է մնալ բեռներու առատութեան պատճառով։ Շօլցէ չնորհակալութեամբ ընդունեց նաւապետին այս յայտարարութիւնը ու Լավառէտի քով վազեց, որ Սըր Մօռլըթօնի ու Միս Օռէթի հետ կը խօսակցէր։ Ոստիկանը ժպտաչուրթն բարեւ մը տալով երիտասարդին,

Շօգենաւը հոս չորս ժամ պիտի կենայ, ըսաւ, եթէ ուզէք, կրնանք պըտոյտ մը ընել քաղաքին մէջ։

—Ես ձեր ներողամտութեան ապաւինելով՝ պարոնէն ու օրիորդէն ալ խնդրեցի որ մեզ ընկերակցին, ըսաւ Լավառէտ։

Ոստիկանը համակերպեցաւ այս առաջարկին և ամէնքը մէկէն նաւակ մը նստելով Սեւաստոպոլի առեւտրական մէկ նաւամատոյցը ելան։

Շօլցէ մէկ քանի անգամ այցելած էր արդէն Սեւաստոպոլ և վարժ կերպով առաջնորդեց ուղեկիցները զորս պտտցուց գործարանները, զօրանոցները և 1854—56 տեւող պատերազմին պաշարման պահուն հոն մեռնող Զուիցերիացիներու անուամբ կառուցուած եկեղեցին, ուսկ կամաւոր նաւատորմին վարչատունը, և ուրիշ կարեւոր ու նշանաւոր տեղեր։ Այս պտոյտներէն ետք առաջարկեց Ֆրանսական գերեզմանատունը երթալ, որ վեց քիլոմեթր չափ հեռու էր քաղաքէն և անհրաժեշտ կը դարձնէր կառք մը վարձել։ Այս գերեզմանատունը ութսուն մեթր երկայնք և յիսուն մեթր լայնք ունէր որ խոր պատկառութիւն գործեց Լավառէտի վրայ։ Ֆրանսական գերեզմանատան ամէն կողմը պտըտելէ ետք ոստիկանը յատկապէս տաք վիճաբանութիւն մը բացաւ Ֆրանքօ-ռուս դաշնակցութեան մասին և սկսաւ խօսեցնել Լավառէտը միշտ դիտելով զայն։ Քառորդ մը ետք երբ Լավառէտ անգլիացիներուն հետ կառք նստած կը հեռանար գերեզմանատունէն, ոստիկան Շօլցէ անոր ետեւէն նայելով,

—Կասկածիս մէկը փարատեցի, ըսաւ բարեկամին բուն նշանակութեամբ ճշմարիտ գաղիացի է, այնչափ թունդ ֆրանսացի մը չկրնար մեր փնտռած՝ աւստրիացի Ռօզէնշթայնը ըլլալ։

Բիչ ետքը ամէնքն ալ թէեւ շոգենաւ վերադարձան, սակայն բեռ փոխանակելու գործողութիւնը չէր աւարտած չորս ժամուան մէջ և ստիպուեցան իրիկուան ընթրիքն ալ նաւահանգստին մէջ ընել։ Թէեւ սեղանին վրայ ընտիր գինիներ, համադամներ և խուեար առատութեամբ կը հրամցուէին սակայն Շօլցէ հակառակ այս ամենուն չէր կրնար իր մտահոգութիւնը փարատել ու զուարթօրէն խօսակցիլ։

(Շարունակելի)

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՂԵՌՆԱԿԱՆ ԱՐԱՐՔԻՆ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐՈՒՆ

Թ. ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 3 ՇԱԲԱԹ

ՊԱՀԱՆՋԱԳԻՐԸ

Անհասանելի (?) թէ ատենք ի՛նչ եղանակով մասնակցեցան այն եղեռնական արարքներուն վրայ թեւեցի. — Իւրաքանչիւրը հարցաքննութեան պահուն եւ պատասխանած ատենները դէպքերու կարգերուն և այս միջադէպին ընթացքին կատարելապէս համաձայն եղանակով ընդարձակ խոստովանութիւններ ըրին։ Հետեւեալ պարագաներն ալ հաստատութիւններ են. — Վիեննայի սամ. դեսպանատան պաշտօնեաները որ կը վերաբերի Րիչսի ու կնոջը՝ Մառի Զ... կողմէ կառքը Վիեննայէն գնուելու եւ բերուելու եղանակին։ Կառքին «քօնէօրմանէն»ին և մաքսատունէն հասուելուն պաշտօնական արձանագրութիւնները, Ժօրժի ձեռագրով եւ Րիչի ստորագրութեամբ գործարանին ուղղուած հեռագրին բնագիրը։ Սամուէլ Ֆայնի և Ռոզինա Ֆայնի անցեալ տարի, Պոլիս գալով ժամանակ մը Ժօրժի քով բնակելէ ետք մեկնած ըլլալնուն մասին վկաներու յայտարարութիւնը։ Այն պաշտօնագիրները որոնք կը վերաբերին սա պարագային թէ Վաամչապաշէ Բէնմորեան, անցած մարտի սկիզբները, Պոլսէն փախչելով, Սոֆիայի մէջ Սամուէլ Ֆայնը գտած եւ անոր հետ Բանամաւայի շրջակայքը պոմպա փորձելու ատեն երկուքն ալ մեռած են պայթումէ մը։ Ժօրժի ու կնոջը անունով գերման նամակատան մէջ տուփ մը վարձուած էր և խռովարարական թղթակցութիւններն այդ միջոցաւ կը կատարուէին։ Րիթա ու կինը Պոլսոյ մէջ Օթէլ Ռուայալը եւ յետոյ Տիկին Աթէնայի տունը վարձքով բնակելէ ետքը, իրենց հետքը անյայտ ընելով, Ժօրժի բնակած աբարթըմանին կիցը փոքր տուն մը փոխադրուեցան. Ռոզինա Ֆայն ալ նոյն պահուն վերոյիշեալներուն քով գնաց։ Այդ տուներու մէջ կատարուած խուզարկութեանց օրինական արդիւնքները եւ Ժօրժի անունով վարձուած տուփը գտնուած կարգ մը նամակներու քննութեամբ երեւան հանուած պարունակութիւնը. Ժօրժի գրասեղանէն գտնուած տպագրուած թուղթերու եւ տետրակներու մեծ մասին խռովարարական եպերելի պարունակութիւնը եւ միասնակար լրագրին վարչութեան կողմէն և Փիլիպէի Հայ յեղափոխականներու հասցէները. այն երեք ռեվոլվերները և չատ մը փամփուշտները զորս Րիթա ու Ռոզինա Ֆայն դէպքին օրը իրենց քովը պահած և փախչելու ատեն Ժօրժի յանձնած էին, այս վերջինը ծրարի մը մէջ դնելով պահած է վկաներէն Մ. Բալ Պէչի գրասեղանին մէջ։ Սիլվիօ Րիչիի կողմէ Անէմեան էֆ.ի յանձնարարուած ելեկտրական «Բէլ»երը հինգշաբթի օրը հասցնելու պատուէրը։ Թորգոմ, Մկրտիչ, Աչոտ եւ Սիլվիօ Րիչի աւսա. վարձեցին, ծի գնեցին եւ երկաթ սնտուկ չինել ու նորոգել տուին։ Մանուկի յանձնուած պոմպաները, հրանիւթերը եւ մէլինիթները յիշեալ Մանուկի կողմէ հորը նետուած ըլլալով, անկէ հանուեցան։ Սրճարար Նշանի սենեակէն վնասակար թերթեր գտնուեցան. Նշան խոստովանեցաւ թէ Մանուկի տուած հրանիւթերը առաւ եւ դէպքէն ետքը բնաջինջ ըրաւ և թէ նախապէս Թորգոմի կողմէ տրուած պոմպաները օթէլ Քրէօքէի մէջ պահեց և եղեռնական արարքէն երեք ամիս առաջ անկէ հանելու ձեռնարկեց, բայց չյաջողեցաւ. Իրաւ ալ նոյն օթէլին վարի յարկի սանդուխին տակէն 12 հատ պոմպա գտնուեցաւ։ Դռնապան Առաքել խռովարարական յարաբերութիւններ ունէր Սիլվիօ Րիչիի, Թորգոմի եւ Աչոտի հետ, մանաւանդ վկայ Մառի Բասքալ յայտարարեց որ Րիչիի կողմէ տրուած վնասակար նիւթերու ծրարները Առաքելի յանձնած ատեն, առանց հարցընելու, ընդունեց զանոնք եւ պահեց. տանը մեծ կողովի մը մէջ դրուած, հրետանդանոցէն գտնուեցան։ Յովսէփ ալ վնասակար գրութիւններ կարդալով եւ Մանուկի մօտ յաճախելով պոմպաները և հրանիւթերը անձամբ յանձնեց Մանուկի։ Յովհաննէս եւս իր եղբօրը՝ Մկրտիչ Դարիպեանի հետ բնակած սենեակին մէջ նոյն պոմպաները պահեց. եղբօրը՝ Մկրտիչի, եպերելի նպատակին համար ծննդավայրէն գալուն նկատմամբ փոխանակուած նամակները իր եղբօրորդին Յովսէփ, որ դեռ այդ միջոցներուն խռովարարական գործերու տեղեակ չէր, տեսած ըլլալով, Յովհաննէս սպառնական նամակ մը ղրկեց Յովսէփի, իմացածները գաղտնի պահելու համար, և այդ նամակը ինք յանձնեց Յովսէփի. դարին թուղթերուն հետ գտնուած այդ նամակէն յայտնի եղաւ որ Յովհաննէս խռովարարական եւ եպերելի նպատակին կատարելապէս տեղեակ է։ Գրավաճառ Եղիա ալ խոստովանեցաւ թէ Մանուկ իրեն փոքր ծրար մը յանձնեց ըսելով որ ռէժիսէօրները կը գործածեն զայն. այդ ծրարը ընդունեց և յետոյ Մանուկի ազդարարութեամբ բնաջինջ ըրաւ։ Մեծալ տ'Օրեանի սպասաւորներէն Մանուկ, միւս Մանուկ Բէչեան եւ Գալօս Բէչեան ալ խոստովանեցան թէ նախորդ դէպքին տեղն Թորգոմի կողմէ պատրաստուած երկու պոմպաներ, մէկը մեծ և միւսն ալ փոքր, Քիլիպէն պայթեցնելու համար հոն տարին, սակայն չյաջողելով, յետոյ մասնաւորապէս ժամկոլթի մէջ փաթթեցին և նկուղին մէջ պահեցին. խուզարկուելով այդ պոմպաները նոյն տեղէ գտնուեցան։ Մանուկ յայտարարեց թէ Գարեգին, Արչակ ու Յովակիմ իրեն մօտ յաճախող խռովարարներէն են. ատոնք ալ դէպքէն անմիջապէս ետքը փախած են։ Ժօրժ բացայայտապէս յայտարարեց որ տիկին Աչքովա, Անթոն Բոչ, Երուանդ Ալաճաճեան և Թագւոր Յակոբեան զանազան եղանակներով աջակցեցան յեղափոխական այս մարմնոյն։ Պանքային պաշտօնական արձանագրութիւններէն հաստատուեցաւ որ Երուանդ եւ Թագւոր կարեւոր գումարներ ղրկած են Լիբա Րիբսի եւ Րիչիի անուններով. Ժօրժ իր կինը Պոլսէն փախցնելով Ֆիլիպէ ղրկեց Անթոն Բոչի մօտ։ Աւստրիական նամակատան ցրուիչներէն վկայ Ալֆոնսի ու Ժաքի յայտարարութեանց համաձայն, Սիլվիօ Րիչի ամէն չաբթու Պուլկարիայէն դրամ կը ստանար։

Հետեւաբար, կառապան Ժօրժ, Լիբա Րիբս, Երուանդ Ֆրանկիլեան և Ռոզինա Ֆայն թէ՛ անմիջապէս նպատակին ձեռնարկողներն են եւ թէ կանխամտածութեամբ հեղինակները՝ իրենց մասնակցութեան շրջանակին մէջ եղած մարդասպանութեան. ուստի թէ՛ արդիւնքով եւ թէ ստորինանով անոնց օրինական պատիժը հաստատ է։ Աստուածային օրէնքներով, եպերելի նպատակը արդիւնք չէ ունեցած. այսու հանդերձ, այդ անմիջապէս ձեռնարկը, Պատժական Օրէնքին տեսակէտով, «կատարեալ ձեռնարկ» բայց «անկատար ոճիր» է. նաեւ այդքան մարդոց սպաննուելու ոճրին ծանրակշիռ արդիւնքը մէջտեղն է. ուստի այդ չորս անձերը կանխամտածութեամբ մարդասպաններ են։ Տիկին Լիբա Րիբսի եւ պէլճիքացի Ժօրժի գալով, ատոնք մասնակից են թէ՛ անմիջապէս նպատակին գործադրութեան ձեռնարկութեան և թէ մարդասպանութեան առաջ բերող ոճրին. սակայն նկատելով որ հասարակական ոճիրներու մէջ ամէնէն մեծ ոճիրը նկատի կ'առնուի եւ մարդասպանութեան մէջ աջակցութեան մասն ալ, իրենց պատիժներուն տեսակէտով, եպերելի նպատակին ձեռնարկելուն հետ վերաբերութիւն ունի, սոյն ատոնք ալ անմիջապէս նպատակին գործադրութեանը ձեռնարկողներ են։ Սիլվիօ Րիչի, Թորգոմ, Աչոտ եւ Մկրտիչ ալ անմիջապէս նպատակին ձեռնարկելուն մասնակից եւ մարդասպանութեան օգնող են, սակայն անոնց հետապնդած գործառնութեանց ձեւը և ամփոփումը նկատի առնելով, ատոնք հրանիւթը պատրաստած են՝ այն եղանակով որ անոնց պատրաստած հրանիւթի գործիքին իբրեւ արդիւնք այդքան մարդեր սպաննուած են։ Օրինական յօրջօրջումին համաձայն, մարդասպանութեան խնդիրը երեւան եկած է։ Այս պարագային, ատոնք ալ պատրաստած են մարդասպանութեան խնդիրը իրականացնող գործիքը։ Ժօրժի կինը՝ տիկին Աննա Նէլէնս, ինչպէս նաեւ դռնապան Մանուկ, սրճարար Նշան եւ դռնապան Առաքել ալ պայթուցիկ նիւթին էական բաղադրութիւնը կազմող նիւթերն ու գործիքները իրենց մօտ երկար ատեն պահած են՝ այն կերպով որ, այդ պայթուցիկ նիւթերուն իբր ազդեցիկ արդիւնքը, ձեռնարկած են եպերելի նպատակին. ուրեմն իբրեւ մասնաւոր ոճիր մը կ'ընդունի այդ ձեռնարկը եւ խիստ պատիժներ կը սահմանէ այդ մասին, որով օրինական յօրջօրջումին համաձայն, այդ կէտին մէջն ալ խռովարարական խնդիրը իրականացած կը նկատուի։ Հետեւաբար ատոնք ալ, անմիջապէս նպատակը գիտնալով, ընդունած ու պահած են՝ յեղափոխական խնդրին ձեռնարկումը առաջ բերող պայթուցիկ նիւթերը։ Ֆրօ Պաղտօեան, Յովհաննէս, Յովսէփ, Մանուկ Օթոեան, Գալօս Բէչեան, Մանուկ Բէչեան, գրավաճառ Եղիա և փախստական Յովակիմ, Գարեգին եւ Արչակ ալ առաջ եւ յետոյ խռովարարական այդ ճիւղէն անդամներէն և այդ յեղափոխական նպատակին իրագործմանը ծառայողներէն են։ Ատոնք ալ միաբանութեան մէջ մտած եւ յեղափոխութեան գործադրութեան միջոցները պատրաստելու համար կարգ մը արարքներ ունեցած և կարգ մը միջոցներու դիմած են։ Անթոն Բոչ, Երուանդ Ալաճաճեան և Թագւոր Յակոբեան ալ հաստատուած յեղափոխական ճիւղին եղեռնական մտադրութեանց տեղեակ ըլլալով, հետեւէն պատրաստութեանց հոգած, նրանց տուած և դրամ ղրկած են։ Տիկին Աչքովա, ասկէ առաջ Պոլիս բնակելով, քոմիթէներուն միջեւ հաղորդակցութեանց միջնորդ ըլլալով օգնած է։

Հանրային իրաւանց տեսակէտով կը պահանջեմ որ այս ամէն անձերուն համար ալ մեղապարտութեան վճիռ տրուի։ Մեղապարտութեան խնդիրներուն նախորդ պահուն նկատի առնուելիք կարգ մը օրինական կէտերու և կարեւոր խնդիրներու մասին ալ հետեւեալ բացատրութիւնները անհրաժեշտ կը նկատեմ. — Առաջին անգամ երբ դատին վերլուծումը կատարեցի, նկատի առնելով սա պարագան թէ այս ոճիրը քաղաքական հանգամանք մը ունի՞ թէ ոչ, այդ մասին յատուկ ատեանին ուշադրութիւնը հրաւիրած և բացատրած էի որ այս գործին մէջ քաղաքական հանգամանք մը չկայ եւ պահանջած էի այդ կերպով վարել դատավարութիւնը։ Օրէնական պահանջումներս աւարտելէ առաջ, կ'ուզեմ այդ մասին նախապէս ըրած յայտարարութիւններս կրկնել և ըսել թէ այդ չարագործ անձերուն և մարդկութեան թշնամիներուն եպերելի արարքը ցոյց կուտայ թէ այսօր մեր երկրին, ու ընթացքներուն թէ վաղն ալ՝ բնաւ տարակոյս չկայ որ իրենց գտնուած ու ապաստանած տեղերը միեւնոյն ոճիրները գործելու տրամադիր են. ուստի ատոնց չարագործութեան առարկային և իրենց գտնուած ամէն տեղերը ոճիրներ գործելու մասին ունեցած տրամադրութիւնը նկատի առնելով, պէտք է բարեգործական եւ մարդասիրական պարտականութեան բերմամբ զանոնք ձերբակալել ու նուաճել, որպէս զի կարելիութիւն չունենան իրենց այսօր գտնուած տեղերը կարգ մը անմեղ անձեր բնաջինջ ընել. ուստի կը պահանջեմ որ մեղապարտութեան խնդրադրութեանց պահուն նաեւ այս կարեւոր բացատրութիւններն ալ նկատի առնուելով ըստ այնմ որոշում տրուի։

(Շարունակելի)

* *

ԵՂԵՌՆԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒՆ ՎՃԻՌԸ

Եղեռնական արարքին հեղինակներուն՝ Ժօրժի և ընկերներուն համար, Եղեռնադատ Ատեանին կողմէ տրուած վճիռը և յարակից պաշտօնաթուղթերը առջի օր յանձնուեցան Վերաքննիչ Ատեանին Ընդհ. Դատախազութեան, որպէս զի մատուցուին Վճռաբեկ բարձր Ատեանին Պատժական ճիւղին։

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՑՈՅՑԵՐ. — Գերման Ռայխսթակի անդամ և պահպանողական կուսակցութեան պետ Պ. Վիլհէլմ Ֆօն Քարոֆ իր ներկայութեան ընդունեց Նայէ Ֆրայէ Բրեսէ Պէրլինի թղթակիցը։ Ֆօն Քարոֆ Պէրլինի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ խիստ ազդեցիկ անձնաւորութիւն մըն է, որուն խօսքերը մեծ կշիռ ունին ամէն տեսակէտով։ Խօսակցութիւնը բնականաբար օրուան ամէ՛ն հրատապ խնդրոյն Ալժէզիրասի դեսպանախորհուրդին վրայ դարձաւ, որուն առթիւ հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրաւ Ֆօն Քարոֆ. — «Սպիտակ Տետրակին արժէքը՝ անոր Բարիզի եւ Լոնտոնի մէջ առաջ բերած ազդուարութեան համեմատ կը գնահատեմ։ Այս տետրակին ազդեցութիւնը խիստ գոհացուցիչ է և միանգամայն ուրախալի. անգլիական թերթերը կատարեալ լրջութեամբ քննադատելով զայն սկսած են կամաց կամաց ծանօթանալ գերմաններու տեսակէտին։ Իսկ ֆրանսական թերթերը նորէն սկսած են յարձակիլ Մ. Տէլքասէի վրայ։ Հիմա Պէրլինի մէջ համոզում գոյացած է թէ, այլեւս լուրջ ընդդիմութիւններ ու անհամաձայնութիւններ պիտի չծագին։ Ամէն մարդ խաղաղութեան կը բաղձայ հոս և ընդհանուր կարծիքը այն է թէ Ֆրանսա ալ նոյն ուղղութեամբ պիտի գործէ, առանց վրդովելու խաղաղութիւնը. բացայայտ է որ Ամերիկա եւ Իտալիա ալ ուժ պիտի տան ա'լ աւելի զօրացընելու համար Գերմանիոյ խաղաղասիրական ձգտումները, որովհետեւ այս երկու տէրութիւններն ալ կը փափագին որ բաց դրան քաղաքականութիւնը չարունակուի Մարոքի մէջ։ Հետեւաբար Ալժէզիրասի դեսպանախորհուրդը կրնայ գոհացուցիչ արդիւնքներ տալ։» Ֆօն Քարոֆ չարունակելով իր տեսութիւնները, «Ալժէզիրասի դեսպանախորհուրդին գերման պատուիրակներուն՝ մանաւանդ Պ. Ռատովիցի վրայ մեծ վստահութիւն ունիմ, ըսաւ, անիկայ մեր ամէնէն կարող դիւանագէտներէն է։ Իշխան Պիւլովի պաշտօնը կարծուածին չափ դիւրին չէ. երբեմն խիստ դժուար ալ է, քանի որ անոր քաղաքականութեան գլխաւոր հակառակ ուղղութիւն մը հետապնդողներ պակաս չեն. բարեբախտաբար Վիլհէլմ կայսրը բացարձակապէս յայտարարած է իր խաղաղասիրական զգացումները և իշխան Պիւլովի հակառակորդները սանձուած են լռել։ Ես բաղդաւորութիւն մը կը նկատեմ եթէ գերման վարչապետը ներկայացող առիթէն օգտուելով՝ փութայ այնպիսի ապահովութիւն մը ձեռք բերել, որու չնորհիւ անգամ մըն ալ կարելի չըլլայ այս կարգի դարձուածքներ պատրաստել։ Կատարելապէս վստահ եմ որ գերման վարչապետը բնաւ պատերազմի չի ցանկար. եթէ Անգլիոյ հրամայէ (?) ստուգապէս պիտի ստանար որ Անգլիա բնաւ պատճառ չունի գանգատելու թէ, ինչո՞ւ Մարոքի նաւահանգիստները Ֆրանսական հակակշիռի տակ չեն դրուիր։ Անգլօֆրանսական համաձայնութեան դէմ ես ալ մասնաւոր խորհրդածութիւններ ունիմ։ Չեմ կարծեր որ բուռն անհամաձայնութիւններ տեղի ունենան Ալժէզիրասի դեսպանախորհուրդին մէջ. բացայայտ է որ Սպանիա պիտի փութայ մեղմացնել Ֆրանսայի ընթացքը ի՛նչ ի՛նչ պարագաներու մասին, անոր համար որ Ֆրանսացւոց մէկ քանի ձեռնարկները վերջերս բաւական վշտացուցին սպանիացիները։ Բաչխոյս եմ որ Ալժէզիրասի դեսպանախորհուրդը չատ մը քաղաքական կնճիռներ պիտի հարթէ։

ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. — Սպանիոյ նախարարաց Խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ զբաղեցաւ Ալժէզիրասի դեսպանախորհուրդին պատրաստութիւններովը և որոշեց հրատարակել այն առաջարկները զորս սպանիական կառավարութիւնը կ'ընէ՝ դեսպանախորհուրդին մէջ քննուելիք անստուեր (?) խնդիրներուն նկատմամբ։ Մորնինկ Բոսթ՝ իր Մադրիտի թղթակիցէն ստացած տեղեկութեանց յենլով կը ծանուցանէ թէ Ալժէզիրասի դեսպանախորհուրդին բանակցութիւնները տեղի պիտի ունենան՝ Հըլէն միջօղէցին (?) առթիւ Բարիզի մէջ գումարուած դեսպանախորհուրդին ծրագիրովը։ Գերմանիոյ առաջին պատուիրակ Պ. Ռատովիցի և երկրորդ պատուիրակ Պ. Թաթէնպախի պիտի ընկերակցին նաեւ արտաքին գործոց նախարարութենէն պաշտօնեայ մը ու Թանժեան մը։ Իտալական «Թրիպունա» թերթը գոհացուցիչ արդիւնք մը կը յուսայ Ալժէզիրասի դեսպանախորհուրդէն, քանի որ Վիսքօնթի Վենօսթայի նման խոհեմ ու խաղաղասէր դիւանագէտ մը պատուիրակ անուանուած է Իտալիոյ կողմէ։ Այս թերթը այնչափ առաջ կը տանի իր լաւատեսութիւնը իտալական պատուիրակին խաղաղասէր տրամադրութիւններուն նկատմամբ որ կ'ըսէ թէ, եթէ լաւագոյն արդիւնք մը ձեռք չբերուի իսկ դեսպանախորհուրդէն, Իտալիա խղճի խայթ չզգար բնաւ, քանի որ Վիսքօնթի Վենօսթան ընտրելով պատուիրակ իր պարտքը լիովին կատարեց։ Վիսքօնթի Վենօսթայի անուանումը թէեւ Ֆրանսայի կողմէ գոհունակութեամբ կը դիտուի, սակայն Գերման և Աւստրո-Հունգարական շրջանակներուն մէջ կը կասկածին անկէ, վախնալով որ իտալական պատուիրակը արգելք կ'ըլլայ դեսպանախորհուրդին բանակցութեանց անկողմնակալ կերպով կատարուելուն։ Եւ սակայն ո՛չ Գերմանիոյ ո՛չ ալ Աւստրիոյ վարչապետները առանց կասկած մը կը տածեն։ Պիւլով իշխան չնորհաւորած էր իտալական կառավարութիւնը Վիսքօնթի Վենօսթայի պատուիրակ ընտրուելուն առթիւ, ինչ որ բացարձակ ապացոյցն է Գերմանիոյ գոհունակութեան։ Գերմանիա և Աւստրո-Հունգարիա վստահ են որ Իտալիոյ միութիւնը անկեղծ է երեքեակ զինակցութեան հանդէպ։ Միեւնոյն ժամանակ գիտեն նաեւ որ Վիսքօնթի Վենօսթա վերջերս Ֆրանսայի հետ իր կնքած համաձայնութիւնը ստորագրելէ առաջ հաւանութիւնը ստացաւ երկու զինակիցներուն։ Հետեւաբար իտալական պատուիրակը ամէն հաւաստիք կուտայ իր խաղաղասիրութեան մասին։

ԻՆՉ Կ'ԸՍԷ ՍԸՐ ԹՈՄԱՍ ՊԱՐԹԼԷՅ. — Սըր Թոմաս Պարթլէյ որ անգլօֆրանսական համաձայնութեան կազմակերպիչն է, վերջերս Բարիզի այցելութենէն Լոնտոն վերադարձաւ. այս առթիւ իրեն ներկայացող թղթակցի մը հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ. — «Բացարձակ համոզում գոյացուցած եմ թէ անկարելի է որ մօտերս պատերազմ ծագի ո՛ և է տէրութեանց միջեւ, և սակայն երբ երկու ազգեր անվերջ սպառազինութիւններով՝ չարունակ պատրաստուին, բնական է որ վտանգը միշտ գոյութիւն կ'ունենայ և թեթեւ պատճառ մը կրնայ պատերազմ առաջ բերել։ Բայց եթէ երկու կողմերէն մէկուն սպառազինութիւնը աւարտած չըլլայ, դեռ պատերազմը ո և է կերպով կը յետաձգուի, ինչ որ դարձեալ ամէնամեծ տագնապներու կը մատնէ երկու կողմն ալ։ Ռուսաճաբոնական պատերազմը դեռ չծագած՝ երկու կողմն ալ հաւասարապէս կազմ ու պատրաստ վիճակ մը ունէր և ամէն մարդ կ'սպասէր թէ, անհնարին է որ նախայարձակ պիտի ըլլար։ Պօէրական պատերազմն ալ ապացոյցն մըն է այս ըսածիս. եթէ նախագահ Քրիւկէր լրջութեամբ պատրաստուած չըլլար պատերազմի, բնականաբար պիտի չհամարձակէր՝ Անգլիոյ վերջնագիր ղրկելու. եթէ Անգլիա ալ պատերազմելու վիճակին մէջ չգտնուէր իսկոյն տեղի պիտի չտար որ Պօէրները վերջնագիր ղրկեն»։ Սըր Թոմաս չարունակելով խօսիլ, «Ֆրանսայի մէջ այսօր ո՛չ ոք կը կարծէ որ իրենց երկիրը անգամ մըն ալ կրնայ պաշտպանել թշնամի բանակէ մը. միւս կողմէ Գերմանիոյ դէմ յարձակողական մը վրայ ալ ոչ ոք կը մտածէ. նոյն իսկ տարակուսելի է որ Գերմանիոյ վրայ յարձակելու ծրագիր մը ունենան Ֆրանսացիք. սա կէտը սակայն բացայայտ է որ Ֆրանսա պաշտպանողական համար ոգեւորելի ծրագիր մը ունի։ Երկու կողմի զօրավարներն ալ գիտեն որ ընդհարումի մը առաջին դրուագները խիստ կատաղի ու արիւնուշտ պիտի ըլլան։ Պատերազմական մանրամասնութեանց մտնելը անօգուտ կը նկատեմ. միայն սաչափը ըսեմ որ գերման զօրավար մը քիչ առաջ յայտարարեց ինծի թէ, եթէ ֆրանքօգերման պատերազմ մը ծագի, մէկ քանի օրուան մէջ ամէն հազար հոգի պիտի սպաննուին կամ վիրաւորուին երկու կողմէն։ Արդի պայմաններուն մէջ կարծուածին չափ դիւրին գործ չէ պատերազմ սկսիլը։ Գալով Անգլիոյ, ամենայն վստահութեամբ կրնամ յայտարարել թէ Նոր դաշինքը պիտի հետապնդէ իր նախորդին քաղաքականութիւնը. ասկէ պէտք չէ հետեւցնել սակայն թէ Անգլիա ամէն առթիւ զինու զօրութեամբ օգնութեան պիտի հասնի Ֆրանսայի, Անգլիացիք իրենց բարեկամ Ֆրանսայի ազդեցութեան ու գիրքին չարունակութիւնը միայն իբր պէտք մը կ'ուզեն ապահովել։ Աւելի պարզ խօսած ըլլալու համար սա ալ կրնամ ըսել թէ, երբ բաց դրան քաղաքականութիւնը ապահովուի Մարոքի համար, այլեւս ամօթ է պատերազմի հաւանականութեան ու վտանգներուն համակերպիլը։ Երբ բաց դրան քաղաքականութիւնը ապահովուի, չարունակեց Սըր Թոմաս Պարթլէյ, Ֆրանսա բաւական չափով նպաստաւորին հասած պիտի նկատէ ինքզինք եւ Գերմանիա ալ տեղի պիտի չտայ որ մանր մունր դիտողութիւններ ծագին։ Իսկ գալով ֆրանքօգերման յարաբերութեան որ ամէնէն կարեւոր դերը ունի խաղաղութեան պահպանման մասին, ցրտութիւնը դեռ չատ մօտ ատեն մէջ ծագում առած է երկու տէրութեանց միջեւ. և սակայն մինչեւ ցարդ չէր պատահած միջադէպ որ այսչափ անհրաժեշտաբար չեշտէր բարեկամ յարաբերութեան մը պէտքը Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ։ Ներկայ տագնապը կրկնապատկած է երկու տէրութեանց բարեկամութեան արժէքը։ Երկու ազգերուն համար ըղձացուած այս բարեկամութիւնը չատ բնական պէտք մըն է, ինչ որ նախաքայլը պիտի ըլլայ անգլօգերման բարեկամութեան. Անգլօֆրանսական համաձայնութեան կարեւորութիւնը անուրանալի է. խաղաղասէրներուն ամէնքն ալ սակայն պէտք է լաւ հասկնան սա պարագան թէ, ֆրանքօգերման բարեկամութիւնը իր ազդեցութիւնը պիտի տարածէ Անգլիոյ վրայ ալ։ Ասկէ զատ անգլօֆրանսական մերձեցումը բնաւ չի վնասեր ֆրանքօգերմանական բարեկամութեան։ Մէկ խօսքով՝ խաղաղութիւնը այն ատեն հաստատ կռուան մը կ'ունենայ երբ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Գերմանիա անկեղծ համաձայնութեամբ մը կապուին իրարու հետ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԳԻՆՈՎ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

Բերայի Թաղ. Խորհուրդին մէկ նոր ու գեղեցիկ տնօրինութիւնը, որուն համեմատ խիստ ազդարարագիր մը ուղղուած է Բերայի Էսայեան վարժարանին և նոյն Թաղին մէջ գտնուող միւս ազգային վարժարաններու ուսուցիչներուն՝ չը յաճախելու համար գինետուն և հանրային զբօսավայրեր, անգամ մըն ալ կուգայ ապացուցանել նոյն Պատ. Թաղ. Խորհուրդին անսահման գուրգուրանքն ու գորովը, ինչպէս նաեւ պատուաւոր նախանձախնդրութիւնը իր խնամքին յանձնուած վարժարաններուն բարւոքման համար։

Այս տնօրինութիւնը խիստ անհրաժեշտ դարձած էր արդէն Բերայի ազգ. վարժարանաց ուսուցչական խումբին, որոնցմէ չատեր, իրենց վաղեմի սովորութեան համաձայն, գեթէ առտու իրիկուն ժամանակ կ'անցընէին նպարավաճառ-գինետուներու և հանրային զբօսավայրերու մէջ, առանց ընելով այսպէս ուսուցչական պատիւը։

Ցաւալի էր արդարեւ իրաց այս վիճակը, քանի որ անկարելի կը դառնար ո և է խեր սպասել գինով, հեչտամոլիկ և ծայրայեղօրէն զբօսասէր ուսուցիչներէ, որոնք ապահովաբար չէին կրնար ու չպիտի կրնային իրենց նուիրական պաշտօնը խղճմտութեամբ ու կանոնաւորութեամբ կատարել։

Այս տեսակէտով մանաւանդ, խիստ գովելի կարգադրութիւն մը կը դառնայ այս տնօրինութիւնը։ Քանիցս ազդարարութիւններ եղած էին արդէն, ինչպէս կը լսենք, և կ'երեւայ թէ բաւական գէշ յառաջդիմութիւններ ունեցած է Բերայի Թաղ. վարժարանաց, մասնաւորապէս Էսայեան ուսուցիչներուն այս անպատշաճ ընթացքը, որ Պատ. Թաղ. Խորհուրդը պաշտօնական հանգամանք մը տալ ուզած է իր ազդարարութեանց, իր պաշտօնագրին մէջ յայտարարելով միանգամայն թէ՝ հակառակը գործադրողին, այսինքն իր ընթացքը չարունակողին՝ նախ ամսականին քառորդը և երկրորդելու պարագային մէջ ամսականը պիտի զեղչուի, երրորդին ալ՝ իր պաշտօնէն վտարուելու պայմանաւ։

Վստահ ենք թէ այս ազդու և կտրուկ տնօրինութիւնով, Էսայեան վարժարանը վաղնջական շրջան մը կը բանայ, և ուսուցիչները բոլորովին հրաժարելով իրենց այս մոլութիւններէն մեծ խնամութեամբ ու սիրով կը վերաբերուին իրենց պարտքին որուն բարեկարգման և բարձրացման համար, ա՛յնքան խնամք և զոհողութիւն ցոյց կուտայ Թաղ. Խորհուրդը, և որուն համար Ս. Երրորդութեան եկեղեցին ամսական այնքան պատկառելի գումար մը կը վճարէ։

Փափաքելի էր որ ուրիչ Թաղ. Խորհուրդներ ալ օրինակ առնելով Բերայէն, նոյնօրինակ ազդարարագիրներ ուղղէին իրենց խնամքին յանձնուած վարժարաններուն մէջ պաշտօնավարող ուսուցիչներուն, եթէ այս վերջինները իրենց բան գործ ըրած են առտու իրիկուն գինետանց և հանրային վայրեր յաճախել։

Փափաքելի էր ըսինք, որովհետեւ ուսուցիչները որ պաշտօն ունին տղոց բարոյականը կազմել, երբ իրենք անբարոյականութեան նշխարք (?) կը հանդիսանան, բնականաբար չար օրինակ կ'ըլլան իրենց աշակերտներուն, որոնք ո՛չ յարգանք կ'ընծայեն իրենց և ո՛չ ալ ակնածանք մը կը տածեն իրենց հանդէպ։

Եւ արդարեւ, ինչպէս կ'ուզէք որ աշակերտ մը որ առջի իրիկուն իր դպրոցի Տնօրէնին և կամ ուսուցչին գինով վիճակի մէջ տապալումը կը տեսնէ փողոցները, հետեւեալ առտուն անոր տուած խրատներն ու բարոյական քարոզները լսէ։

Չէ՞ մի որ աշակերտը պիտի կրնայ այդ պարագային ուսուցչին երեսն ի վեր պոռալ և կամ գոնէ մտքէն անցնել.

— Բժիշկ բժշկեա՛ զանձն քո։

Եւ յետոյ, դասարանին մէջ գինովութիւն և մոլութիւն հոտող ուսուցիչ մը ինչպէս պիտի կրնայ իր դասերը աւանդել։ Չէ՞ մի որ անոր տեղը պիտի կապէ, և պիտի սպասէ դասի ժամերուն արագ լրանալուն։ Ճշմարտապէս ցաւալի է չիտակը որ մեր տղաքներուն դաստիարակութեան ու բարեկրթութեան խնամքը յանձնուած է այս կարգի ուսուցիչներու, որոնք իրենց կոչումին գիտակցութիւնը չունին, իրենց պաշտօնին բարձրութիւնը չեն ըմբռներ, և հասարակ վարձկաններու պէս կ'աշխատին, երբ թէ՝ աչքը ներքեւով յաճախ իրենց սեծերուն։

Ամէնէն աւելի ուսուցիչները պէտք է որ իրենց բարոյականին հոգ տանին, որպէս զի աշակերտներն ալ օրինակ առնեն անոնցմէ, որոնք անոնց ծնողքներէն վերջ, անմիջապէս եկող բարոյական հայրերն են։

Պէտք է վտարել վարժարաններու նուիրական սեմերէն բոլոր գինով, մոլի ուսուցիչները, որոնք աւելի՝ աշխարհիկ արհեստներու կոչումը ունին իրենց մէջ և զուրկ են բացարձակապէս ճշմարիտ վարժապետի մը արժանիքներէն։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ երէկ առտու նախագահեց Մայր եկեղեցիի արարողութիւններուն և Ամանորի առթիւ գեղեցիկ քարոզ մը խօսեցաւ։ Արարողութիւններէն վերջ Ն. Սրբազնութիւն Պատրիարքարանի դահլիճին մէջ ընդունեց չնորհաւորութիւնները եկեղեցական և աշխարհական ծանօթ անձնաւորութիւններու, ինչպէս նաեւ Մայր եկեղեցւոյ, Գումգաբուի Դրսի, Կէտիկ Փաշայի, Ենիգաբուի Թաղ. Խորհուրդներուն և դպրաց դասերուն չնորհաւորական այցելութիւնները։

.˙. Ս. Պատրիարքը հեռագրով Ա-

Վանկումդի էֆֆեար

1906

Nach Muster!

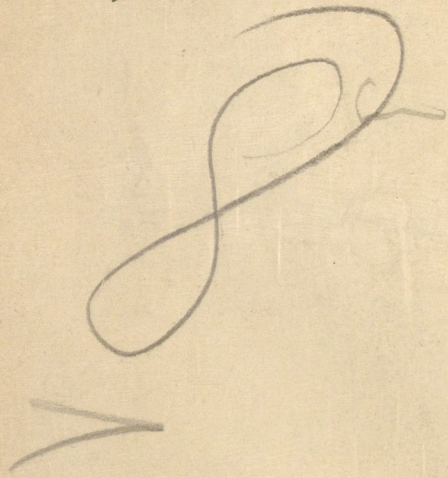

ժամօրը շնորհաւորեց Ընդհ. Հայոց Ս. Հայրապետին, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին և Երուսաղէմի Տ. Յարութիւն Պատրիարքին։

∴ Երուսաղէմի Պատր. Փոխանորդ Տ. Եղիշէ Ծ. վրդ. եւս, երէկ Երուսաղէմատան մէջ ընդունեց եկեղեցականներու և աշխարհականներու շնորհաւորական այցելութիւնները։ Տ. Եղիշէ վրդ. շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքին։

∴ Տ. Գէորգ եպիսկ. Երէցեան և Տ. Ղեւոնդ վրդ. Մագսուտեան երէկ Երուսաղէմատան մէջ ընդունեցին բազմաթիւ եկեղեցական և աշխարհական անձնաւորութիւններու շնորհաւորութիւնները։

∴ Կաղանդը Որբանոցին մէջ.— Երէկ Ազգ. Հիւանդանոցի հիւրասրահին մէջ կատարուեցաւ Ս. Յակոբայ Որբանոցի որբերուն ու որբուհիներուն կաղանդչէքի հանդէսը։ Սրահը զարդարուած էր։ Որբերն ու որբուհիները Տեօրէն Միքայէլ էֆ. Նալպանտեանի և միւս ուսուցիչներուն առաջնորդութեամբ եկան։ Ներկայ էին՝ Որբանոցի խնամակալներէն Յակոբ Գօրեան և Լեւոն Բանիկեան էֆ.ները և խնամակալուհիներէն Տիկին Գարամանեան և Օր. Միւհէնտիսեան, և Հիւանդանոցի պաշտօնէութիւնը։ Երկսեռ որբերը հանդէսը բացին գեղեցիկ երգով մը և յետոյ մէջ ընդ մէջ արտասանութիւններ ու մենախօսութիւններ կատարեցին, որոնք ներկաներուն վրայ լաւ տպաւորութիւն մը թողուցին։ Յիշատակութեան արժանի են մանաւանդ որբուհիներուն արտասանած մենախօսութիւնները։ Երկու որբեր իրենց արտասանած տրամախօսութեանը մէջ խիստ սխալ չէշտելով յիշատակեցին իրենց ապրած միջավայրին՝ Որբանոցին առողջական տեսակէտով անյարմար ըլլալը։ Ի վերջոյ պզտիկ որբուհիները պարեր խաղացին, որոնք ծափահարուեցան։ Որբանոցին խնամակալութիւնը այս տարի որբերուն առատ նուէրներ գնած էր, զորս բաժնեցին ներկայ խնամակալուհիներն իրենց ձեռքով, ու որբերն ուրախ և զուարթ մեկնեցան իրենց տեղերը։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Ս. Պատրիարքը տեղւոյն Լուսարարապետ կարգած է Տ. Թադէոս վրդ. Եկաւեանը, որ առաջին ձեռնասուն վարդապետն է Եսայի Պատրիարքին և հեղինակ Աստուածաշունչի «Համաբարբառին»։

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ ՄԱՏՐԱՆ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ. — Ինչպէս գրած էինք ասկէ առաջ, Ագաթեան և Կարապետ էֆ. Թաշճեանեան, ի յիշատակ իրենց ողբացեալ հարազատին՝ Դիոգինէսի, յանձն առած էին Ս. Փրկչի մատուռը ի հիմանէ վերաշինել։ Այս անգամ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը Պատրիարքարանի հաղորդելով այս գովելի նպատակը, խնդրած է անոր վաւերացումը և յիշեալ նուիրատու եղբարց ուղղուած օրհնաբեր կոնդակով մը արտօնել վաւերացումը, որպէս զի Ս. Տաճարին հիմնարկէքը կատարուելով, աւարտի մինչեւ Համբարձման օրը։

ՆԻՒԹԱՐՔԱԲՆԱԿ վաճառական Թաւշանճեան էֆ.ի կինը, Տիկին Աբրաքսի Թաւշանճեան, ասկէ մէկ քանի օր առաջ 100 օսմ. ոսկի նուէր մը ղրկած էր Մուրատեան էֆ. Մուրատեանի, բաժնելու համար մայրաքաղաքիս աղքատախնամներուն, որպէս զի անոնք ալ իրենց կարգին բաժնեն իրենց թաղերու աղքատներուն։ Մուրատ էֆ. Մուրատեան ասկէ օր մը գումարէն 30 օսմ. ոսկի ղրկեց Գում Գափուի աղքատախնամին, որ զայն բաժնեց նուիրատու Տիկնոջ փափաքին համաձայն։

ԳԱԲՐԻԷԼ ԷՖ. ԷԼԻԿԻՒՁԷԼԻ յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին մէջ։ Թէեւ Ս. Պատրիարքը պիտի նախագահէր, սակայն ուշ գին պատճառաւ իր կողմէն ղրկեց Պատր. Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ Սրբազանը և Տիրայր ու Ղեւոնդ վարդապետները։ Հանգուցեալին կտակը, ինչպէս ռաւզուած է, ոչ թէ 1000 ոսկի է, այլ 500 ոսկի։ Այս գումարը Նուիրատուին փափաքին համաձայն պիտի յատկացուի Սամաթիոյ և Կեդր. Վարժարանի աղքատիկ աշակերտներու գրենական պիտոյքներուն։

ԶՄՌՆԿԱՆԱԳԻ Կրօն. և Քաղ. Ժողովներու հաստատութեան Պատրիարքական կոնդակը ղրկուեցաւ։

ՊԱՆՏՐՄԱ-ՊԱԼԸՔԷՍԻՐԻ Պատր. Փոխանորդ Տ. Կարապետ Ծ. վրդ. Մազլըմեան, շաբաթ օր Պատրիարքարան երթալով իր հրաժեշտի ողջոյնները մատոյց Ս. Պատրիարք Հօր, որ օրհնեց ու քաջալերեց զայն և բարի երթ մաղթեց Ն. Գերապատուութեան, յանձնելով նաեւ պաշտօնական գրութիւնները։ Տ. Կարապետ Ծ. վրդ. յետոյ այցելեց Պատրիարքարանի դիւանապետներուն։ Նոյնինքն Պատր. Փոխանորդը յետոյ ուղղակի չգնաց գնաց ուր աղջնջեն գացած էին Պատրիարքարանի արձանագրութեան դիւանի ատենաց Մկրտիչ էֆ. Մելիքեան, Թերթիս աւագ խմբագիր Երուանդ էֆ. Տ. Անդրէասեան, Պարտիզակցի ազգայիններ և համակիրներու խումբ մը։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Հոգաբարձութիւնը, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս գեղատառ ուղերձով մը, փառաւորագոյն և ոսկեզօծ ընծայաձև և պարզ օրացոյցներ ղրկած է Ընդհ. Հայոց Ս. Հայրապետին։

∴ Հոգաբարձութիւնը որոշեց առ. կէս եօթ իր նիստերը փոխանակ հինգշաբթի, երեքշաբթի օրերը գումարել, եւ Կալուածոց Հոգաբարձութիւնն ալ հինգշաբթի օրերը։

ԷՏԻՐՆԷԻ առաջն. տեղապահ Տ. Արսէն քահանայ, Տ. Դանիէլ Ծ. վարդապետի առաջնորդական ընտրութիւնը հաստատուելուն համար շնորհակալութիւն յայտնած է Պատրիարքարանի և խնդրած է որ առաջնորդին կայս. Պէրաթը փութացուի։ Ս. Մինդեան տօներէն առաջ, ըստ որում առանց անոր անհնար է Առաջնորդին պաշտօնավարութիւնը։

ՌՈՒՄԷԼԻ ՀԻՍԱՐԻ Նոյընտիր Թաղական Խորհուրդը իր դիւանը կազմած և յայտագրած է Պատրիարքարան հաստատութիւնը խնդրելով։ Վահրիճ վրդ. տեղւոյն առժամեայ քարոզիչ կարգուեցաւ։

ԳՈՒՄ-ԳԱՓՈՒԻ Աղքատախնամը շաբաթ իրիկուն թաղին մէջ շրջագայելով մօտ 4200 դրուշի գումար մը հաւաքեց, տօնական օրերու առթիւ տեղւոյն աղքատներուն հաց, միս են. բաժնելու համար։

ԶԱՐՍԱՆՃԱՔԻ Գաւառ. Վարչութիւնը համակերպելով Աճան Ժողովին որոշման, որուն համաձայն Տ. Կորիւն վարդապետ Մուշի տեղապահութեան պաշտօնին կոչուած է, խնդրած է Պատրիարքարանէն, հրամայել Վիճակին առաջն. փոխանորդ կարգուած Տ. Յովհաննէս վրդ. Յակոբեանի, փութալ ժամ առաջ Չարսանճագ, ուր կարգ մը եկեղեց. կրթ. կարեւոր գործեր կը կարօտին իր ներկայութեան։

ԲԻՒՐԱԿՆ շաբաթաթերթը, որ հինգ տարիէ ի վեր Բրոֆ. Յակոբոս Ճէճիզեանի խմբագրութեան տակ կը հրատարակուէր, Նոր տարիէն սկսեալ այլ եւս պիտի չհրատարակուի, ինչպէս կը ծանուցանէ յարգելի Բրոֆէսօրին գրած մէկ հրաժեշտը։

“ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՍՈՒՆ„

Իզմիրի Արեւ. Մամուլի նոր տարւոյ բացառիկ թիւը հրատարակուեցաւ 16 էջի յաւելուածով մը, գրական ճոխ պարունակութեամբ։

Այս թիւին մէջ յօդուածներ ունին Արտաշէս Յարութիւնեան (Ջինը, բանաստեղծութիւն), Յ. Ալփիար (Ամուսնական առած մը), Յ. Դագաղեան (Տարօկան Քրիսիկ), Դ. Զարուհի (Ա. Նաւակակալ համակերպութիւնը), Մ. Ա. Պարսամեան (Կաղանդի առթիւ, տաղաչափ), Վաղրշակ (Պոլսոյ կեանքը, թղթակցութիւն, կենսագրական գիծեր Քասիմ, են. վրայ)։ Էլիզ Հաճեան (Աղջկան մը անէքդոտները), Մ. Աւգուլեան (Կուսութիւն, տաղաչափ), Ճերմակ ու սեւ, Շէրլօք Հոլմսի յաղթութիւնը, և լուրեր։

Կը ծախուի բոլոր ցրուիչներուն քով, 40 փր.։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՄԱՀ

Յարութիւն աղա Խաչերեան Դեկտ. 26ին մեռաւ Էսքիշէհիր մէջ։ Յուղարկաւորութեան նախագահեց Տ. Միքայէլ քհ. Պէյլէրեան։ Հանգուցեալը նորակառոյց եկեղեցւոյ շինութեան համար կարեւոր գումար մը նուիրած էր և բարի համբաւ մը կը վայելէր։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1905 Դեկտ. 31 շաբաթ)

ՑՈՐԵՆ

Ճէրմակ Առաջին օխան	41	ղր.
» երկրորդ »	40-40½	»
Մախլիւթ »	35-37	»
Զօվտարրը »	34	»
Սէրթ առաջին, օխան	41	ղր.
» միջին տեսակ	39½-40½	»

Այսօր ժամանեց 6 վակոն ցորեն Ա... նաւով։

ԱԼԻՒՐ

Ֆողորկան ջրաղացի Ա. պարկը	77	ղր.
» » Բ. »	73	»

ՔԵՓ

Օխան 19 փարա։

ԳԱՐԻ

Քէօստէնճէ 14-14¼ ղրշ. գրիւը, Սէրէզի և Ռումէլի 13-13¼ ղրշ. գրիւը։

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՕՆ.— Վանի Կառաչ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Շատախի գայմագամ Ֆուատ պէյ, որուն յաջորդեց Կառաչի գայմագամ Հայտար պէյ։

∴ Կրթական նախարարութեան քննիչ մարմնոյն անդամ կարգուեցան Ահմէտ Րիֆաթ ու Ֆէհմի պէյերը։

ԿՐՕՆՔԻ ՈՒՍՈՒՄԸ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ.— Նկատելով որ իսլամական վարժարաններէն շրջանաւարտ ուսանողները բարձրագոյն պահանջման տարիքնով պետութեան և երկրին հանդէպ բարոյ ծառայութիւններ պիտի կրնան մատուցանել ուսմանց հաւասար հաւատքի բարոյականով, կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ ուսանողներուն բարոյական առաքինութիւններով օժտուելուն աւելի եւս հոգ տարուի։ Այս Իրատէին համաձայն վարժարաններուն մէջ տեսուչները և ուսուցիչները ուշադրութիւն կը դարձնէին ուսանողութեան դաստիարակութեան հետ բարոյականին ալ։ Բայց այս մասին աւելի մը եւս ապահովութեան և պահպանուած հաստատութեան համար Նախարարաց Խորհուրդի որոշման վրայ, կայս. Նոր Իրատէ մը համաձայն Կրթական Նախարարութեան խորհուրդին և քննիչ մարմին անդամներէն կրօնական առարկանաւորները Տեօրէն կարգուեցան կայս. Միլքիէ, Իրաւաբանական, Տար-իւլ-Մուալլիմին, Տար-իւշ-Շէֆաքա, Մէքթէպի, Վէֆայի և Սկիւտարի Իտատիէ, քաղաքային բժշկական, քաղաքային երկրաչափական, արհեստից, Սուլթանիէյէ և Նիւմունէի Թէրագքը վարժարաններուն, որոնք միշտ Կրթական Խորհուրդին միայնուն հակակշռին պիտի ենթարկուին։

ՍՊԱՐԱՊԵՏ Րիզա փաշա որ հիւանդ էր ժամանակէ մը ի վեր, ապաքինեցաւ։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ.— Ընդհ. Քննիչ Հիլմի փաշայի նախագահութեամբ կազմուած Ելմտական Յանձնաժողովին աւագ քարտուղար կարգուեցաւ Սելանիկի նահանգին երկրագործական քննիչ Վիճթալիս էֆ., որուն օգնական կարգուեցաւ փաստաբան Ժօզէֆ Քարասօ էֆէնտի, Քարտուղարութեան երկու ուրիշ պաշտօնեաներու համար ալ մրցում մը բացուած է։

ՊԱՂՏԱՏ-ՔԷՐՊԷԼԱ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ.—Պաղտատի երեւելիներէն Եագուպ փաշա արտօնութիւն խնդրեց Պաղտատէն մինչեւ Քերպէլա և Նաճէֆ երկաթուղի մը շինելու։ Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութիւնը կը քննէ այս ծրագիրը։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ. —Մօսիէօ Քօր վերապահութեամբ կը ծանուցանէ թէ Հանր. Պարտքի վարչութեան Թողեալ հասոյթներու ընդհ. Տեօրէն կոմս տ'Աննու կը հրաժարի։ Իրեն պիտի յաջորդէ Սելանիկ-Պոլիս և Իզմիր-Քասապա երկաթուղիներուն Տեօրէն Մ. Ալէքսիս Րէյ, որուն ալ պիտի յաջորդէ երկաթուղիներու ընդհ. Լէժիրին կարեւոր պաշտօնեաներէն Մ. Մօրիս Օպուանօ, եղբայր՝ Օսմ. Պանքայի նախորդ տնօրէն Մ. Կասթոն Օպուանոյի։

∴ Հանր. Պարտքի վարչութեան ֆրանսական պատուիրակ հրամանատար Պէրժէ և Տնօրէն կոմս տ'Աննու, որոնք Բարիզ կը գտնուէին, շաբաթ օր Պոլիս դարձան։

ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ.— Հին Տօմարի կաղանդին առթիւ, երէկ բարձր. Մեծ Եպարքոսը, Արտաքին գործոց Նախարարը և ուրիշ պետական առարկաներ, իրենց շնորհաւորական այցետոմսերը ղրկեցին, ռուս դեսպան Մ. Զինովիէվի, Յոյն դեսպան Մ. Կրիբարիսի, Սերպիական դեսպան Մ. Սիմիչի, ռումէն դեսպան Մ. Լահովարիի և Դարապաղի ու Պուլկար գործակատարներուն։ Երէկ կրօնական արարողութիւններ կատարուեցան նոյն դեսպանատուններուն մատուռներուն մէջ և յետոյ շնորհաւորական ընդունելութիւններ կատարուեցան։ Դեսպանները մասնաւոր ներկայացուցիչներ ղրկելով զիրար շնորհաւորեցին։ Ֆէներ Պատրիարքարանին եւ Պուլկար Էկզարքարանին մէջ ալ մասնաւոր արարողութիւններ կատարուեցան և շնորհաւորութիւններ ընդունուեցան։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ.— Օսմ. զինուորներու խուզարկութեանց պատճառաւ Քորիճայի մօտերը երեւան հանուեցաւ Պուլկարիացի պետ Պանճէ, որ ընդհարման միջոցին սպաննուեցաւ, իսկ կնոջ հագուստ հագած երեք ընկերները ձերբակալուեցան։ Պորուճա գիւղին մէջ ալ երկու աւազակ սպաննուեցան և երեքն ալ վիրաւոր ձերբակալուեցան։

ԴՐՕՇՄԻ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԸ. — Դրոշմատուրքի նոր կանոնագրին 9րդ յօդուածին Ա. համարին 6 թիւ. արտամադրութեան համաձայն պաշտօնական անձերդներու մասնակցողներուն երաշխաւորներէն առնուած առժամեայ երաշխաւորագրերուն կամ գրուած յանձնարարութիւններուն համար 5էն մինչեւ 20 ղր. դրոշմատուրք կը գանձուէր։ Այս մասին եղած դիմումներուն վրայ, դրոշմատուրքի վերաքննիչ յանձնաժողովը, որոշեց թեթեւցնել նոյն տուրքը և ծանոյց ամէն կողմ որ ասկէ ետք նոյն երաշխաւորագրերուն մէկ դրուշի թղթադրոշմ փակցուի, ինչպէս նաեւ յետոյ գրուելիք յանձնարարութեանց համար ալ նոյնպէս մէկ դրուշի դրոշմ փակցուի։

∴ Կալուածներու վաճառման եւ փոխանցման իլմուխապէրներուն 2 ղր.ի դրոշմաթուղթ պէտք է փակցուի, նոր օրէնքին համաձայն։ Բայց, նոյն իլմուխապէրները, որոնք Հիճազի երկաթուղին ի նպաստ պատրաստուած են, իրենց ճակատը կը կրեն մէկ ղր.նոց դրոշմի ենթակայ ըլլալու հատուած մը։ Հետեւաբար, շատ տեղեր փոխանակ 2ի մէկ ղր.նոց դրոշմ փակցուած էր անոնց։ Այս պակասներուն, որո՛ւն կողմէ ամբողջացուելը խնդրոյ առարկայ եղաւ վերջերս։ Որոշուեցաւ որ ցարդ պակաս դրոշմուած նոյն իլմուխապէրները եթէ պատրաստ են և եթէ գանձումը կարելի է, անոնց տէրերը լրացնեն պակասը։ Իսկ որպէս զի առ. կէս ետք աստնկ սխալներու տեղի չտրուի, հրամայուեցաւ իլմուխապէրներուն վրայի հատուածը ուրիշ կամ ջնջել։

ԲԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՄԶԿԻԹ մը հաստատելու համար ֆրանսական կառավարութիւնը գետին մը նուիրելու պատրաստակամութիւն յայտնեց։ Մզկիթը պիտի շինուի Սէնի եզերքը, տ'Օրսէյի քարափին վրայ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ.—Մեր Իզմիրեան պաշտօնակից Խբտսէր լրագրին արտօնատէր փաստաբան Իպրահիմ Րէֆիք պէյ, նոյն քաղաքին մէջ առեւտրական վարժարան մը հաստատեց, Պոլսոյ և Սելանիկի նոյն կարգի հաստատութեանց օրինակին վրայ։ Այս նոր դպրոցին ուսմանց ծրագիրը, ազնուական գիտելիքներէ զատ կը պարունակէ նաեւ թուրքերէն, ֆրանսերէն, անգլիերէն և յունարէն լեզուները, բացի թուրքերէնէ որ ստիպողական է, միւսները կամաւոր։

ՆՈՒԱԶՈՒՐԴ.— Փաղթականներու հիւրանոցին համար օրական 10էն մինչեւ 150 օխայի և ի հարկին աւելի ալ հաց պիտի գնուի նուազուրդով։ Փափաքողները պէտք է դիմեն Փաղթականներու Յանձնաժողովին։

ԾԽԱԽՈՏԻ ՌԷԺԻՆ այսօրուընէ սկսեալ հրապարակ պիտի հանէ նոր տեսակ ծխախոտ մը «ալէա թաթլը սէրթ» անունով, որուն տերեւները ձեռքով կտրուած ըլլալով ընտիր են և ծխողներուն ճաշակին յարմար։ Այս նոր տեսակը պիտի ծախուի քիլօն 70 ղր.էն եւ պիտի ունենայ 500, 100 և յիսուն կրամնոց տուփեր։

ՆՈՐ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Սելանիկի Համտիյէ մեծ հիւանդանոցին ի նպաստ պարգեւաւոր վիճակահանութիւն մը պիտի կազմակերպուի, որմէ տարին 6000 ոսկիի չափ հասոյթ մը պիտի մնայ հիւանդանոցին։

ԴՐԱՄԱՐԿՂԻ ԽՈՐՏԱԿՈՒՄ.—Գրած էինք թէ Սիրքէճի, Էքսէրճեան պղնձեղէնաց վաճառատան դրամարկղը կոտրուելով բացուած է։ Գողցուածներուն արժէքն է 26000 դրուշ։ Գողերը դուրսէն մտած էին։ Իբր կասկածելի ձերբակալուեցան քանի մը հոգի, որոնք անցած շաբթու ուրիշ խանութի մը դրամարկղն ալ կոտրած էին։

ՄԷՏ-ՇՈՒԿԱՅԻ ժամեաւորներէն Իպրահիմ աղա որ իր գինով զակէն վիրաւորուած էր, մեռաւ։ Ինչպէս յայտնի է նոյն ծնողասպանը իր մայրն ալ սպաննած էր նոյն օրը։

ՀՐԴԵՀԻ ՍԿԶԲՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ.— Երէկ իրիկուն Թավուք-Բազար, Եաղճի Խանի կէսը դերձակ Խրիսթօֆ խանութին վրայի սենեակէն հրդեհ ծագեցաւ բայց հասած անմիջական օգնութեանց շնորհիւ առաջքը առնուեցաւ։

ՇԻՔ ՊԱՐՈՆՆԵՐՈՒՆ նոր դիւրութիւն մը ընծայելու համար, Բերա Բումէլի Բասամ հաստատուած դերձակ Թադէոս էֆ. Անսուրեան, բալթօներ, զօթիմեներ, րըտէնկօթներ և բաճոնիւներ՝ անգլիական և ֆրանսական ընտիր կերպասներու ճոխ մթերք մը բերել տուած է յատկապէս Եւրոպայէն, որոնցմէ ամէն տեսակ զգեստ յանձն կ'առնէ պատրաստել յաճախորդներուն, չափաւորական վճարումներու փոխարէն։ Անոնք որ թէ՛ չէք, թէ՛ տոկուն, թէ՛ աժան և թէ դիւրամատչելի պայմաններով հագուիլ կ'ուզեն պէտք է դիմեն, Բերա, Շիշակ Ճամբայ, Բումէլի Բասամ հաստատուած Անսուրեան դերձակատունը։

ՎԻԺՈՒՄԻ ՏՈՒՄ

17 ՏԱՐՈՒ ՀԱՐՍԻ ՄԸ ՄԱՀԸ

Թուրք թերթերը երկու օրէ ի վեր կը զբաղին ընտանեկան անուելի տառամի մը մանրամասնութիւններով, որ այս օրերս երեւան հանուեցաւ և ընդհ. դատախազութիւնը ձեռք առաւ գործը։ Անհաւատալի դէպքը.—

Պոլիս, Քիւչիւք Գովանըլար թաղին բնակիչներէն Թաշքէնտկալվաճառ Մէհմէտ էֆէնտի, ասկէ 5 տարի առաջ, իր գեղահասակ աղջիկը Մելիհան կնութեան կուտայ իր արհեստակիցներէն Ֆաթիհ բնակող Թահսին էֆ.ի։ Փեսին տան մէջ կը բնակէին հարսին տալը և էրկանը մեծ եղբայրը խմամ Շէվքէթ էֆէնտի, որ կը վարէր տունը։ Հարսին և տալոյ միջեւ քիչ ետք հակառակութիւն մը կ'ըլլայ։ Մելիհա քանի մը անգամ կը գանգատի հօրը թէ տալը կը նեղէ զինքը, բայց իր խօսքերուն ականջ չեն տար։ Հէք հարսը իր աղջնակին սիրոյն, որ հիմա 4 տարու է, կը համբերէ ամէն բանի, կը տոկայ իրեն եղած բոլոր զրկանքներուն և այսպէս կը շարունակուի կեանքը բաւական ատեն։ Երկու տարի առաջ, Մելիհա երկրորդ անգամ ըլլալով յղութեան նշաններ կը սկսի ցոյց տալ, բայց տալը և ամուսնին եղբայրը հակառակ ըլլալով երկրորդ զաւկի մը ծնունդեան, կը ստիպեն Մելիհան որ առաջքը առնէ։ Մելիհա կարեւորութիւն չտար անոնց այս խօսքերուն, բայց վեց ամիս ետքը, երբ մայրութեան բացայայտ նշանները կ'երեւին, նորէն ճնշում կը բանեցնեն որ առաջքն առնէ։ Հարսը բացարձակապէս կը մերժէ այս չարաշուք առաջարկները եւ կը դիմադրէ սպառնալիքներուն։ Անոնք սակայն ալ աւելի կ'սկսին նեղել զինքը, տան մէջ ծեծ ու կռիւ կը ծագի, այնպէս որ տաբրագոյն աղջիկը վերջապէս կ'ստիպուի տեղի տալ անոնց։ Տալը, օր մը, բաղնիք տանելով զայն, վիժումի դեղ կը խմցնէ։ Այդ օրը Մելիհա, հազիւ տուն դարձած կ'սկսի տառապիլ սաստիկ խիթէ մը, որով բժիշկ Հաֆըզ Հիլմի պէյը կը կանչուի։ Բժիշկը անտարբեր վիճակ մը տեսնելով հիւանդին վրայ կը սկսի հարցափորձել, եւ կը հարցնէ թէ ի՞նչ դեղ խմած է։ Բժիշկը կը հասկնայ որ թշուառ կինը թունաւորուած է, հետեւաբար կը պնդէ իր հարցումներուն վրայ։ Մելիհա հետեւեալ խոստովանութիւնը կ'ընէ արտասուելից.— «Նորէն յղի մնացի, ներս Շէվքէթ էֆ. և տալս ըսելով թէ մէկ զաւակը կ'օգտէ, ստիպեցին որ վիժեմ։ Անոնց լեզուէն ազատելու համար ամէն բանի յանձնառու եղայ։ Ինծի բաղնիք տարին, բաղնիքին քովի փերեզակէն զառա պաց եաղը առնելով ինծի խմցուցին, մինչեւ վերջը գլխուս վրայ կեցան, որպէս զի ամբողջը մէկէն խմեմ»։ Տօքթօր Հիլմի պէյ կը փորձէ թոյնին առաջքն առնել, բայց կարելի չըլլալով, Մելիհա 18 ժամ վերջը կը մեռնի։ Մահէն ետք թաղապետական բժիշկը գալով տեղեկագիրը խմբագրած պահուն ականջին կը հանդիպի «Ազանգներուն տակը կապուեցաւ է» խօսքը, որով ուրիշ բժիշկ մըն ալ կը կանչէ։ Այս երկրորդ բժիշկը տան ոտք կոխելուն պէս, Մելիհայի ամուսնին եղբայրը՝ Շէվքէթ էֆ. բժիշկին դէմ ելնելով կ'ըսէ.— «Ես աղջկան հայրն եմ. մէկէն կասկած չունիմ։» Այսպէս կը փակուի խնդիրը, և թաղումը կը կատարուի։ Սակայն հանգուցեալին հայրը, Մէհմէտ էֆէնտի այս օրերս լսելով այս անհաւատալի դէպքին մանրամասնութիւնները, դիմեց Պոլսոյ Նախագահ Ատեանին Ընդհ. Դատախազութեան, և խնդիրը այսպէս պատմելով աւելցուց։ «Աղջիկս մեռած տանն, մարմինը ցոյց չտուին ինծի։ Հիմա, լսած խօսքերս կասկածներս արթնցուցին»։ Մէհմէտ էֆ. իր աղջկան թունաւորուելուն իբր վկայութիւն ցոյց կուտայ Տօքթ. Հիլմի պէյի գրած դեղագիրը եւ դոյեակ մը, որ կանչուած և մերժած էր նայիլ հիւանդը։ Մէհմէտ էֆ. դիազննութիւն պահանջած ըլլալով Ոստիկանութեան Դրան բժիշկ Սիման, Տիմիթրաքի և հարիւրապետ Ֆէյզի պէյերը, վիրաբոյժ Նէճմէտտին էֆէնտի, Պոլսոյ ընդհանուր դատախազի օգնական Ճէմիլ պէյի հետ, Էտիրնէ Գափուի գերեզմանը երթալով բանալ տուին Մելիհայի գերեզմանը։ Տարաբախտ մայրը որ դագաղով թաղուած էր, հանուեցաւ փոսէն և դիազննութիւնը կատարուելով, տեսնուեցաւ որ Մելիհայի մարմինը փտած չէր, հակառակ վեց ամիս առաջ թաղուած ըլլալուն։ Ստամոքսը և աղիքները հանուելով Բժշկական Վարժարան ղրկուեցան տարրալուծուելու համար։

∴ Սապահ այս առթիւ շ. դէպքին առթիւ հետեւեալ տեսութիւնը կ'ընէ. — Հարկ չկայ բացատրել թէ վիժումը ո՛րքան անիծեալ, խիղճի և բարոյականի հակառակ արարք մըն է և այս եղեռներուն ախտաստրուած պատահմունքները կը յուզեն ամէն սիրտի տէր մարդ։ Վերոյիշեալ վիժման եղեռնը երկու սիրականի մահուան պատճառ եղաւ, մէկը դեռ աշխարհի վայելքներուն բաղձանքովը անցի 17 տարու դեռահաս կեանք մը, և միւսը քանի մը ամիսէն լոյս աշխարհ անեկելու սահմանուած էակ մը։ Պէտք չէ որ այս կարգի դէպքերը թերթերու մէջ արձանագրուելով, միայն յուզման առիթ ըլլան։ Մելիհա հանըմ, ընտանիքի մը մէջ մեռաւ, ուր իրեն դէմ գտաւ ներ մը և տալ մը, որոնք այդ դեռատի հարսէն-դատ ուրիշի մըն ալ ժամանումը չէին ուզեր։ Ի՞նչ տաւակալի վիճակի ենթարկուեր է ան որ «անոնց լեզուէն ազատելու համար սրտահատորը զոհելու» գաղափարին տեղի տուեր է։ Իր սոսկումներուն պատճառած դեղը խմեր է. սպաններ է իր արգանդին պտուղը և յետոյ ինք ալ անոր հետեւեր է դէպ ի անդրաշխարհ։ Կարելի չէ բառ գտնել սրակելու համար տալօջն ու ներոջը վայրագութիւնը՝ որ միակ պատասխանատուներն են տառմին։ Ընտանիքներու մէջ տէր և համերաշխութիւն միշտ չի գտնուիր, բայց զայն ոճիրի մը յանգեցնել, ամենէն ցած և վատոգի բանն է։ Զարմանալի է որ այս գձուձ ոճրին յանդգնողները չեն վարանած զիրենք Օրէնքին ձեռքերէն պահպանելու մասին միջոցներ ի գործ դնել։ Ները, ինքզինքին հօր մը երեւոյթը տալով «մէկէ մը կասկած չունիմ, բնական մահով մեռաւ ան» կ'ըսէ, այսպէս բժիշկները և պաշտօնէութիւնը խաբելով։ Այսպէս թունաւորման գործը ղահրս մարմինին թաղուելէն 6 ամիս ետք արդարադատեան առջեւ կը պարզուի անոր հօրը կասկածներուն ու ըրած դիմումին վրայ։ Դիազննութիւնը կատարուեցաւ և ոճրագործները ձերբակալուեցան իրենց արժանի պատիժը կրելու համար։ Այս անիծեալ տեսակին հեղինակներուն դրական և բարոյական պատասխանատուութեան պէտք կ'ըլլայ խառնել նաեւ ուրիշներն ալ։ Օր. համար, Մելիհա հանըմը դարմանելու համար բժիշկ մը կը կանչուի, այս բժիշկը կը հաստատէ վիժում և թունաւորում կատարուած ըլլալը, և սակայն, իր պարտաւորութիւնը ճշմարտապէս կատարելու համար տեղեկութիւն չի տար կառավարութեան։ Մեծ պատասխանատուութիւն մը չի՞ հրաւիրեր իր վրայ այն բժիշկը որ երբ կրկին պատասխանատուութիւն ունի ակնյայտնի ոճրի մը հեղինակները օր առաջ արդարութեան ձեռքը յանձնելու, այս խղճի և աւարեզի պարտաւորութեանը մէջ կը թերանայ։ Բայց այս մեծ թերութիւնը միայն բժիշկ մը չէ որ գործած է, այլ անկէ ետք տարօրախս հարօր քննող և նոյնիսկ եղանակներուն տեսած ըլլալը տեհնող բժիշկներ ալ մարդու մը խօսքէն խաբուելով, լուռ մնացած են։ Այս կարգի լռութիւնները եթէ այլայլանքով ալ պահուած ըլլան, դարձեալ ներելի չեն կրնար ըլլալ։ Հաւատքով, օրէնքով և իմացականութեամբ անդամսուած վիժումի եղեռնին մէջ օրէնքին կողմէ բժիշկներուն սրբուած պատասխանատուութիւնը շատ բացայայտ է։ Կարելի չէ երեւակայել մէկը որ բժիշկի վկայական ունենայ և այս պատասխանատուութեան չափին անգիտակ ըլլայ։ Վստահ ենք որ Մելիհա հանըմի սա տառմին մէջ, ինչպէս որ Աստուածային արդարութիւնը իր արդիւնքը ցոյց տուաւ, օրէնքին արդարութիւնն ալ այնպէս արդարացեի ի գործ դրուելով, կը ճշդուի պաշտօնեաներուն և բժիշկներուն պատասխանատուութեան տարիճանը և իրենց պաշտօնին մէջ թերացողները, յօրինակ այլոց, կը պատժուին։ Գալով բուն ոճրապարտներուն, տեսնք ամենախիստ պատժի արժանանալով, ուրիշներու ալ օրինակ պիտի հանդիսանան և իրենց անունը պժգանքով պիտի յիշատակուի միշտ, որովհետեւ տարրնացած են այնպիսի եղեռնի մը, զոր Հաւատքը, Օրէնքը և Մարդկութիւնը միանգամայն կ'անիծեն ու կը դատապարտեն։

ԿԱՐՆԻՈՒՐ.— Կարդալ չորրորդ երես

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

13/31 Դեկտեմբեր 1095

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Օ.Ո.		99.13
Երէկուան էն բարձր գինը	»	99.14½
» էն վար գինը	»	99.09½

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	ֆր.	136.75
Երէկուան էն բարձր գինը	»	137.—
» էն վար գինը	»	136.62½
Շիրքէթի Խայրիէ		86.—
Օսմանեան Պանքա		606.—

ԿԱՂԱՆԴԻ համար ամենայարգի նուէրն է ՑԱՆԳԱՐԱՆ. Գ. Խ. ԹԻՐՔԵԱՆ կարդալ ազդը 4րդ երես

ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՓԱԿՄԱՆ ՊԱՏՃԱՌԱՒ
20,000 ՈՍԿԻԻ
ԱՊՐԱՆՔ ՊԻՏԻ ԾԱԽՈՒԻ ԳՐԵԹԷ ՈՉԻՆՉ ԳԻՆՈՎ
ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒԵՅԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆ
ՂԱԼԱԹԻԱ, ՄԻԼԼԷԹ ԽԱՆ, Ա. ՅԱՐԿ, ԹԻՒ 16
ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐՈՒՆ
3/16 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Կնոջ յատուկ քօսթիւմ, ժաքէթ, մանթօ, աղջկանց համար մանթօններ և բաճկոններ, պլուզներ, չրջազգեստցու կերպասներ, աղջց համար հանդերձեղէններ, օժիտի ճերմակեղէններ, թուրքէ և բիքէ ծածկոցներ, չոքր և ֆիլէ, տրանց յատուկ շալիկներ և օծիքներ, անդամի ծածկոցներ, ջէթէն, մառամբրոլ, ֆլանել, թաշկինակ, գուլպայ, անդմիրան, փողկապներ, անձեռոցներ, ֆիստաններ, և ուրիշ ամէն տեսակ արդուզարդի և անոյան առարկաներ։

5000 կտոր կերպաս պիտի ծախուի խիստ աժան եւ դիւրամատչելի գնով։ 25—16

ԲԱՂԴԱՒՈՐ ՄԱՅՐ ՄԸ

Նիհար, աղաղուն, վատոյժ, հիւանդկոտ տղաքը երբեք չէր սիրեր, մինչ կը փափաքէր գիրուկ, թմբլուկ, շէնուորթ, կայտառ տղաք մեծցնել։ Կատարելապէս համոզուած էր որ ապագային ուժեղ, կայտառ և կորովի զաւակներու տրժանանալու և զանոնք ամէն կորզի հիւանդութեանց դէմ պաշտպանելու համար, անհրաժեշտ էր աղայ հասակէն ուշադրութիւն ընել անոնց սրուելիք սնանդին։ Հետեւաբար, երբ մեր անդրանիկ զաւակը վեց ամսու եղաւ, հետամուտ եղայ ամէնէն լաւ սնունդը տալ անոր և բժշկի մը յանձնարարութեամբ սկսայ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷԹով սնուցանել զայն։

Տղեկը մեծ ախորժով կ'ուտէր այս ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷԹը և քանի ուտէր կը գիրնար, կ'ուժովնար և կը կայտառանար։ Այսպէս քանի մը ամիս անցնելէ վերջ, երբ ակռայ հանելու ժամանակը եկաւ, սկսանք մտահոգ ըլլալ, կարծելով որ մեր զաւակն ալ ուրիշ տղոց յատուկ ակռայ հանելու ցաւերն ու փորհարութիւնը պիտի ունենայ, սակայն տղեկը առանց օ և է հիւանդութեան ակռան հանեց, խաղալով, ցատկելով և չարաճճիութեան ու զօրանալ։

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷԹով հինգ զաւակ մեծցուցի, երկուքը աղջիկ, երեքը մանչ, փառք Աստուծոյ ամէնքն ալ 25—30 տարեկան հասած առանց բնաւ հիւանդանալու և քաջողջ երիտասարդներ եղան. հետեւաբար ի սրտէ կը յանձնարարեմ մայրերուն որ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷԹով մեծցնեն իրենց զաւակները։

Բարիզ Պոնաստրթ փողոց Թ. 17
ՄԱՐԿՐԻԹ ԺԱՆԻ

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷԹը կը ծախուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններու ու դեղի մթերանոցներուն մէջ։ 4—26

ԲԱՌԳԻՐՔ ԱՆԳԼ-ՀԱՅԵՐԷՆ
Վ. Ց. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Ընտիր թղթի վրայ տպուած և փառակազմ քանի մը օրինակները կը գտնուի միայն հրատարակչին քով (Զ. Թորոսեան), Գանչէ-Դարսու, Բասիմ փաշա խան։ Գին 1 օսմ. լիրա. փոստի ծախքը գրատան վրայ է։

ԴՊՐՈՑԻ ԳԻՐՔԸ (ընթացք ընթերցանութեան), 6 մաս. 2ը մանկապարտէզի և 4ը նախակրթարանի համար. ընտիր նիւթերով և պատկերազարդ, գնահատուած կարող ուսուցիչներէ։

ՆՈՐ ԳՐԱՑԱՆԿ ուզողներ 30 փր ի փոստի փուլ պարտին ղրկել։

Այս գիրքերը օրը օրին ու ճշդութեամբ առնալ ուզողներ՝ պարտին ուղղակի վերի հասցէին դիմեն, ուր կը գտնուի նաև Նուէրի գիրքեր, պատկերներ և օրացոյցներ։ 5—6

Լ'ՈՒՆԻՈՆ
ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ՎԷ ԷՍՄԱՐ ԻՉՈՒՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄՓԱՆԻԱՍԸ
1828 ՎԷ 1829ՏԱ ԹԷՍԻՍ ԳԸԼԸՆՄԸՇ
Մէրքէզի իտարէսի — Բարիզտէ, Վանտօմ մէյտանընտա 9 նումերօլը տայիրէի խուսուսիյէլերինտէ

ՀԱՅԱԹ ՇԻՐՔԷԹԻ	ԵԱՆԿԸՆ ՇԻՐՔԷԹԻ
Սէրմայէ վէ իհթիեադ 145,500,000 ֆր.	Սէրմայէ վէ իհթիեադ 174,500,000 ֆր.
1904ին թահսիլաթը 25,000,000 »	04 բրիմ թահսիլաթը 13,000,000 »
Թէաւիէ օլունան գըյմէթ 305,000,000 »	Թէաւիէ օլունան գըյմէթ 135,000,000 »
Սիկուրթայը էմլաքըն գըյմէթի 22½ միլյառ.	Սիկուրթաոլունան էմլաք 282,000,000 »

ՊՈՒՇԻՐՔԷԹ կայէթ մուսաիտ շէրաիթ իլէ Թիւրքիատա սիկուրթա գայա իտէր ՅԷՍՄԻՒՐ ՍԻԿՈՒՐԹԱ չըգաչէտ ասրը մուխթէլիֆ սուրէթտէ վէ խուսուսի եաղէն ֆէյտալիլոլա էօմիւր սիկուրթա իտէր։
ՇԻՐՔԷԹԻՆ ԳԱՆԳԱՍԸ «Օսմանլը Պանգասը» տըր. Թիւրքիա վէ Մէմալիքը Շարգիյէ իչիւն միւտիրիյէթը ուսումիյէ — Սթամպուլտա, Սուլթան Համամընտա, Քաթըրճը Օղլու Խանընտը
Միւտիրի ուսումիյէ — ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ
Միւտիր մուավինի — ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Ղալաթատա պիրսուեա պիր Շիւպէսի օլտուղը կիպի Մէմալիքը Մահրուսէնին հէր թարաֆընտա աճէնթ խուսուսի աժանլարը վար տըր։ 26—50

ՍԹԱՄՊՕԼ
33, 35, 37
ՖԻՆՃԱՆՃԸԼԱՐ ՓՈՂՈՑ
ԳՈՐԳԵՐ

ԿԱՀԱՒՈՐՄԱՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ
ՄՈՒՇԱՄՊԱ.— ԼԻՆՈԼԷՈՄ, ՎԵՐՄԱԿ ԾԱԾԿՈՑ ՀԱՄԱՐ ԾԱՊԵՐ (ՍԱՉԱՔ) ՊԱՏԻ ՆԿԱՐԷՆ ԹՈՒՂԹԵՐ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԼԱԶԱՐՕ ՖՐԱՆՔՕ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

ԲԵՐԱ
ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ
ԱՆԱՏՕԼՈՒ ԲԱՍԱԺ
ԹՈՒՂԵՐ ԵՒ ՍԹՕՐՆԵՐ

ՄԱՆՕԹ.— Մեր Բերայի հաստատութեան մէջ Ը. Ե. Նոյեմբեր 1էն մինչեւ 15 Դեկտեմբեր ամէն կիրակի, կտոր մնացած ապրանքներ պիտի ծախուին որոնց վրայ նշանակուած են վերջին գինը մեզ ապրանք եղած գինէն աւելի աժան։ 36—35

ԸՆՏԻՐ ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆՆԵՐ
ՋՈՒՏ ԲՈՒՐԴԷ ՉՄԵՌՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ
Կալաթա խավեար խան թիւ 83 երկրորդ յարկ

Ֆրանսայէն և Անգլիայէն բերած եմ երկու մարդոց հագուստցու ընտիր կերպասներ ձմեռուան համար զուտ բուրդէ, բալթօցուներ, քօսթիւմցուներ, սմօքինկներ, և բանթալօններ և եսլէկցուներ ընտիր տեսակէ, որոնց ամէնքն ալ վերջին նորաձեւութեան համեմատ պատրաստուած են թէ' գոյնով և թէ գործուածքով։

Արդէն հասարակութեան կը յանձնարարեմ անգամ մը դիմել լիշեալ վաճառատունը, ուր ճաշակի ազնուութիւնը և գինին չափաւորութիւնը երաշխաւոր կը մրցին։
20—50 Գ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳՐԱՏՈՒՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԳԸԼՃԵԱՆ
ՉԱԳՄԱԳՃԸԼԱՐ, ՄԵԾ ՆՈՐ ԽԱՆ

Գըլճեան գրատունը պատիւ ունի ծանուցանել դպրոցական մարմիններու — հոգաբարձու, տնօրէն, տեսուչ, ուսուցիչ — թէ ի վիճակի է յուսալիկայ ուսումնական տարեշրջանին խնամով, ու փութով հայթայթել Մէարիֆէն արտօնուած Օսմ. եւ Հայերէն ամէն տեսակ գիրքեր։ Գրատանս նպատակն եղած է յաճախորդին շահու մէջ փնտռել իր շահը։ Իր գոած համակրութեան ապացոյցն է յաճախորդներուն մեծ թիւը որ կը աստուածային հետզհետէ։ Փորձ մը միայն կը բաւէ հաւկնալու գրատանս գործառնութեան եղանակը։ Փափաքողներուն ձրի կը ղրկենք յատաջիկայ 1905-906 տարեշրջանի համար իւրաքանչիւր գասընթացքի վրայ պատրաստուած դասագրքերու ցանկը։ 30—30

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ներկայիս կուգանք ծանուցանել թէ գնահատելով Ծեր Տօքթօր Փ. Խոռախոսանեկի իրական արդիւնքը, զոր կրցաւ յառաջ բերել Կօմ տը Ֆիկ (Beaume de figues) գործածութեամբ բնատեսկան հիւանդութեամբ տառապողները դարմանելով՝ գործակից ըլլալով կարգած ենք զինքը որ պատրաստ է դարմանել իրեն դիմողները ամէն օր մինչեւ կէս օր իր բնակարանը Իւսկիւտար Սելամսըզ և Զարեքլըքմէի ու չորեքշ օրերը ժամը 7—8 կէս օրէ վերջ Պէրպէրեան դեղարանը ի Կէտիկ Բաշա։ Անձուկ կացութեան մէջ գտնուողները ձրի։

Société de Bienfaisance mutuelle des femmes Jolliet. III. U. S. A.
Կանանց հիւանդութեանց Ամերիկեան Բարեգործական ընկերութիւն
Ներկայացուցիչ Ո. Սօլախեանց
Կ. Պոլիս Շերիֆ խան 50—8

ՏՕՔԹ. ՋՐԱՔԵԱՆ

Ամէն օր կը գտնուի առաւօտէն մինչեւ ժամը 7 Կէտիկ Բաշա, Կարապետ էֆ. Պէրպէրեանի դեղարանը և ժամը 8-11, Դիւան Եոլու Նշանճի Ճատտէսի, Ցակոբ էֆ. Ճէզվէճեանի դեղարանը։

Վերոյիշեալ դեղարաններուն մէջ Գշ. և Շբթ. օրերը միեւնոյն ժամերուն ձրիապէս կը դարմանէ, ամէն տեսակ հիւանդները։ 6—10

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Հագուստի խնդիրը վերջնականապէս լուծուած է այլ եւս։ Պատրաստ զգեստներու մեծ վաճառատունը՝ ԷՄՆԻՒԷԹ որ Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամի հրապարակին Թիւրքի Լիօնէ դրամատան վրայի

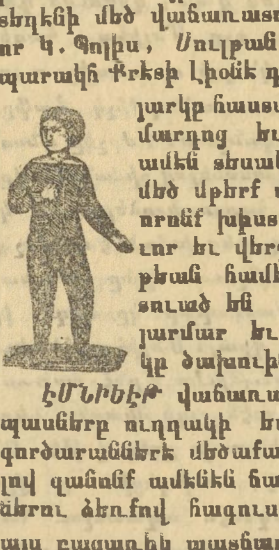

յարկը հաստատուած է, երիկ մարդոց եւ տղոց յատուկ ամէն տեսակ հագուստներու մեծ մթերք մը ունի մօտը, որոնք խիստ նուրբ, ձեւաւոր եւ վերջին նորաձեւութեան համեմատ պատրաստուած են ու ամէն հասակի յարմար եւ աժան գիներով կը ծախուին։

ԷՄՆԻՒԷԹ վաճառատունը իր կերպասները ուղղակի Եւրոպական մեծ գործարաններէ մեծաքանակ բերել տալով զանոնք ամէնէն ճարտար դերձակներու ձեռքով հագուստի կը վերածէ, այս բացառիկ պատճառով վաճառատան մէջ մեծ քանակութեամբ պատրաստ գտնուած հագուստները ամէն եղանակի նորաձեւութեան կը յարմարին եւ չափի վրայ կարուածներէն բնաւ չեն զանազանիր։ Ամէնէն աւելի ճաշակի տէր ու դժուարահաճ անձինք անգամ զոհ կը բնան ԷՄՆԻՒԷԹի հագուստներէն, որոնք այսչափ կատարելագործութիւնով ճանչցուած դիմացկուն ու դիւրամատչելի բլլալու առաւելութիւնն ալ ունին։ Մեր գրաձներուն ճնմարտութիւնը հաստատելու համար բաւական է անգամ մը այցելել ԷՄՆԻՒԷԹ վաճառատունը։ Կիներու յատուկ ամէն տեսակ հագուստներու համար յատուկ մասնաճիւղ մը կայ վաճառատան կից։ Գիները ճշմարտապէս վերջնական են. զեղչ չկայ բնաւ։ Կիրակի օրերը բաց է։
80 50—16

OUATE THERMOGENE
ԹԵՐՄՕԺԷՆ ՎԱԹԿԱՆԵՐ
VANDENBROECK, Cie. Bruxelles.

Պաղէն ծագում առնող բոլոր խիթերու, յօդացաւերու, ցաւերու միապաղաղ դարմանն է։ Մկանանց և չիղերու բնական այժը, կորովը ու գործունէութիւնը կը վերահաստատէ, արեան շրջանը կը դիւրացնէ և միզատը (urates), որ յօդացաւի միակ պատճառն է կ'անհետի։ Թէրմօժէն Եւրոպայի կարեւորագոյն հիւանդանոցներուն մէջ փորձուած և յոյժ օգտակար ճանչցուած է։ Գործածութիւն, բաւականաչափ կտոր մը վաթկայ կտրելու և վրան քացախ, աղի ջուր կամ գօլանը օրըստընվել թեթեւ թրջելէ յետոյ ցաւող կողմը փակցնելու է։ Ոչ բոծ և ոչ վէրք կը թողու ուրիշ դեղերու պէս։ Բոլոր դեղարաններու, դեղավաճառներու և Գօ Սրբութեւ մօտ կը ծախուի։ Մեծաքանակ, Պոլիս Անտիփատր խան թիւ 26, Մ. Է. Ծէքաճեան։

Կողմերէն գգուշանալու համար վերի մարքային ուշադրութիւն ընել 6

ԿԱՂԱՆԴԻ ՆՈՒԷՐՑՈՒ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐՈՒ
ԵՒ
ՆՄԱՆՕՐԻՆԱԿ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
Դիմել՝ Օ'ՉԱՌԹԻՒԼԸ ՏԸ ՊՕ'ԶԱՌ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
(Ա. Մ. ԳԱՐԻՊԵԱՆ)
44, Եւրոպէ Գալըրըմ, 44
ՂԱԼԱԹԻԱ, Կ. ՊՈԼԻՍ 11—20
Վաճառատունը բաց է կիրակի օրերը

ԴԵՂԱՐԱՆ
Վ. ՔԷՕՄԻՒՐՃԵԱՆ
Բերա, Մեծ Փողոց թիւ 57, Թագսիմ, Զռանեան Աբաքարմանին եւ նիւ

Պատիւ ունիմ ծանուցանել Ցարգոյ Հասարակութեան որ, տարիէ մը ի վեր հաստատած սոյն դեղարանս, թէ' խղճմտութեան և մանաւանդ գիներու չափաւորութեան շնորհիւ՝ քիչ ատենի մէջ արժանացած է ընդհանուրին վստահութեան և համակիր քաջալերութեան։

Դեղարանս կ'այցելեն ծանօթ մասնագէտ Բժիշկներ՝ դիմող հիւանդները կատարելու խնամք հայթայթելու համար։ Իսկ Երեքշաբթի օրերը ձրի դարմանումներ կ'ըլլան։

Դեղարանս կ'այցելէ նաև ամէն օր՝ կանանց և տղոց (մօրուս կամ պեխ) հիմնապէս անհետացնող կնախօսպոյժ ՏՕՔԹ. ԲԱՐԱՂԱՄԵԱՆ, ժամը 7—10 (Ը. Թ.)։

Կը գտնուի նաև կարող Աստիճաբոյժ մը՝ որ իրեն դիմողներուն ակռայի բոլոր հիւանդութիւնները կը դարմանէ և արհեստական ակռաներ կը շինէ։ Դեղարանիս մէջ կը գտնուի նաև այս ճիւղին համար անհրաժեշտ՝ ակռայի փոշի, նաև անոր ջուրը և ատամներ վրձիններ։

ՁԿԱՆ ԻՒՂ.— Ջրան ներկայ եղանակին համար, յատկապէս բերել տուած եմ Նորվէկիոյ (Բէթէր Մօլլէր) համբաւաւոր տան ամէնէն ընտիր. ամէնէն դիւրամարս և ախորժահամ Մորիւր ձկան իւղը որ կը գերազանցէ հրապարակի վրայ գտնուածները։

Ուստի կը խնդրեմ Ցարգոյ հասարակութենէն որ հաճի պատուել զ'ինք փորձով համոզուելու համար մեր հրապարակային խոստումներուն։ 10—50

8 ԱՄԻՍ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄ 8

ԱՄԵՐԻԿ

ԱԹԱՆՑ
ՈՐ ԵՒ Է
ԿԱՆԽԱՎՃԱՐԻ
ՊԵՏՐԱՍ
ԵՒ ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՅ
ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՔ
ԱՐԱՆՑ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ
ՏՈԿՈՒՆ
ՆՈՐԱՁԵՒ ԵՒ ԱԺԱՆ
ԿԱՐՄԻՐ ԱՔԼՈՐ
299, Մահմուտ Փաշայ, 299
71, Թարագճըլար. 71
12—35 ՍՏԱՄՊՕԼ

[illegible]

Ի՞ՆՉ ԿԵՐՑՆԵՄ ՏՂԵԿԻՍ

Տղաք երբ հինգ վեց ամսուան ըլլան, մայրերը անոնց լաւ սննդարար ուտելիք գտնելու հետամուտ կ'ըլլան, ինչ որ շատ բնական է, քան որուն, մայրական կաթը որչափ ալ առատ ու զօրաւոր ըլլայ, այլեւս անբաւական կը դառնայ տղաք ուժովցնելու, երբ վեց ամսու ըլլան անոնք։ Բարիզի ամէնէն հռչակուած բժիշկը Տքդ. Ֆալլէօ նկատառութեան առնելով այս կարեւոր խնդիրը. երկար փորձերէ ու զննութիւններէ վերջ, յաջողած է հնարել տղոց համար առաջին կարգի սնունդ մը, ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷԹ անունով, որ Բարիզի, Լոնտոնի և Վիէննայի Բժշկական Համալսարաններէն գնահատուելով, բոլոր քաղաքակիրթ աշխարհին մէջ ընդհանրացած է։ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷԹը չօքոլաի պէս խիստ քաղցրահամ է և միեւնոյն ժամանակ վերջին աստիճան սննդարար ու կազդուրիչ. մայրական կաթին կըրկին անգամը սնունդ կը պարունակէ, զոր ուտող տղաք կը սնանին, կ'ուժովնան, կ'աճին, կը կայտառանան, շուտով ոտքի կ'ելլեն և առանց հիւանդանալու ակռայ կը հանեն։

Հազարաւոր օրինակներ կ'ապացուցանեն որ Ֆոսֆաթին Ֆալիէթով մեծցող տղաք, քաջողջ, ուժեղ, զօրաւոր և կայտառ մարդիկ եղած են ապագային։

Ամէն հասակէ անձինք անհրաժեշտ է որ գործածեն այս ազնուելի սնունդը։ Մանաւանդ ծերեր, հիւանդութենէ ապաքինողներ, ծծմայրեր ու նիհարներ, որոնց վերջին ատտրճանի այժ, սնունդ և կորով կուտայ։

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷԹը կը ծախուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններու ու դեղի մթերանոցներուն մէջ։ 6—26

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌ ՀԻԼՄԻ
ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ ԹԻՒ 42
ԿԱՂԱՆԴԻ ՀԱՄԱՐ ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐ ԵՒ ՑՈՒՑԱՏԵՏՐՆԵՐ

Կաղանդի առթիւ այս ծանօթ թղթավաճառանոցը Եւրոպայէն բերել տուած է խիստ գեղարուեստական գրպանի և պատի Ֆրանսերէն օրացոյցներ, և անոնց վերաբերեալ պատկերազարդ, քանդակաւոր և տեսարաններով ալլաւան խաւաքարտներ, նաեւ խիստ սիրուն ֆրանսերէն, թուրքերէն, հայերէն և յունարէն պատի օրացոյցներ։ Կաղանդի իբր նուէրցու, ունի 5էն մինչեւ 40 զրշ.նոց պատի չքնղ օրացոյցներ, զորս կարելի չէ գտնել նոյն իսկ Բերայի մէջ։ Ամէն տեսակ գրպանի Ցուցատետրներ ալ կան, ինչպէս նաեւ բազմա գրպանի տետրակներ։ Անոնք որ կ'ուզեն օրացոյց, յուշատետր և կամ տետրակ գնել, պէտք է դիմեն Պապը Ալի Ճատտէսի, թիւ 42 Հիլմի թղթավաճառանոցը։

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ ալ կան նոյն խանութը, հատը 5էն մինչեւ 20 զրշ., խիստ արուեստագիտական և ճաշակաւոր։

ՔԱՐԹ-ԲՕՍԹԱԼԻ ԱԼԲՈՄՆԵՐ։ Անոնք որ կ'ուզեն քարթ-բօսթալները պահել գեղեցիկ և միեւնոյն ժամանակ աժան ալպօմի մը մէջ պահել, պէտք է դիմեն Հիլմի թղթավաճառատունը։

ԿԱՂԱՆԴԻ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆՑ ՑԱՏՈՒԿ ՔԱՐԹ-ԲՕՍԹԱԼՆԵՐՈՒ ամէն տեսակներ և ամէնէն նրբաքունչաները կը գտնուին առատութեամբ։

ԱՑՑԱՔԱՐՏ, ամէնէն նուրբ, սիրուն և զարդարուն, ալլաւան այցաքարտներ կը տպուին Հիլմի թղթավաճառանոցին կողմէ, որուն չափ ոչ մէկ վաճառատուն յարդ այցաքարտ տպած է։

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
Ս. ՇԹԱՅՆ
ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԲԱՐՁՐ. ԴՌԱՆ

ՂԱԼԱԹԻԱ	ՊՈԼԻՍ
Գօմիսիօն խան, Քարաքէօյի հրապարակ, թիւ 20	Կամուրջին մօտ Պաղչէ գաբուի պողոտան, թիւ 61

ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ ՄԻԱԿ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆ Է
ՈՒՐ ԱՄԷՆ ԲԱՆ ԿԱՅ
ՈՏՔԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԳԼՈՒԽԸ ՀԱԳՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս. Պատրաստ զգեստներ արանց, կանանց և տղայոց համար. — Ամէն տեսակ գլխարկներու մթերք մը. — Ամերիկեան «VALK OVER» կօշիկներ. — Անգլիական անջրանցիկ վերարկուներ (impermeable). — Ֆրանսական զուլպաներ. — Նորոյթի և ճամբորդութեան նիւթեր. — Շապիկներ, ճերմակեղէններ, maroquinerie եւայլն։

Ց. Գ.— Ապրանքները մ'էկէ ալ գին, մեքենաստուրքը միեւնոյնն է. հետեւաբար սոյն մեծ գործարանը ամէն երկրի լաւագոյն ապրանքները հայթայթած է, իր բազմաթիւ և պատուաւորեան յաճախորդներուն գոհացում տալու համար։ 50—17

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ԸՆՏԻՐ ՇՕՔՕԼԱՅԻ, ՁՈՒՏ ՔԱՔԱՕ

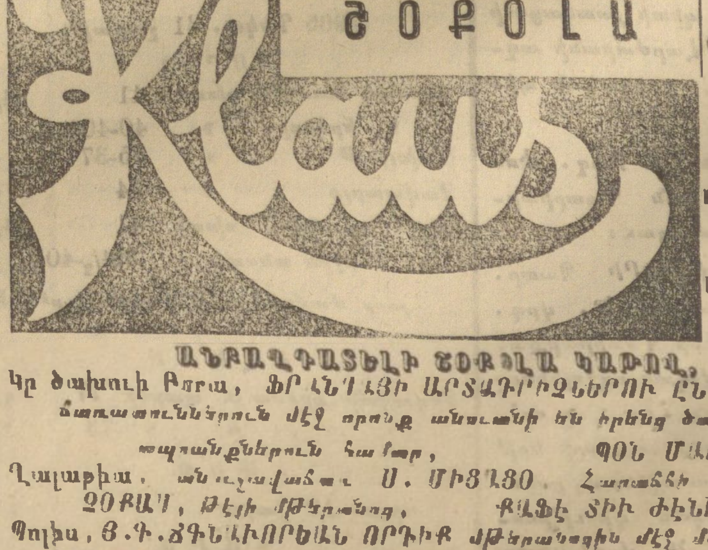

ԿԱԹՈՎ
ՇՕՔՕԼԱ

3 ԳՈՐԾԱՆՈՑ
ԼՕՔԼ (ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ) ՄՕՐԴՕ (ՖՐԱՆՍԱ)
ՁՕ ՇՔԱՆԳԲԱՄ
ԵՒ
ՊԱՏԻՒՈՑ ՎԿԱՅԱԳԻՐ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐ
ՓԱՐԻԶ ԵՒ ԼՈՆՏՈՆ
ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐ
Աշխարհի գլխաւոր քաղաքներու մէջ

ԱՆԲԱՂԴԱՏԵԼԻ ՇՕՔՕԼԱ ԿԱԹՈՎ, ՔԼԱՈՒՍ
Կը ծախուի Բերա, ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ծեծ վաճառատուններուն մէջ որոնք անուանի են իրենց ծախած առաջնակարգ ապրանքներուն համար, ՊՕՆ ՄԱՐՇԷ, ԲԱՅԵՐ
Ղալաթիա. ... Ս. ՄԻՑԼՕ, Հաւաճեան փողոց ՀԱՄԻՕԴԻՍ ԵՒ ՁՕԲԱՆ, Թէյի մթերանոց, ՔԱՖԷ ՏԻՒ ԺԷՆԻ, կամուրջին մօտ
Պոլիս, Ց.Գ.ՃԻՆԱՒՈՐԵԱՆ ՈՐԴԻՔ մթերանոցին մէջ մաքսին քով —Անուշավաճառ Է. ՄԱՔՐԻ, կամուրջին մօտ. ՔԷԱՉԻՄ ՊԷՅԻ դեղի մթերանոցը, Եէնի Ճամի, ԱԼԻ ՖԱՒՔ, Պալըք Բազար, ԱՆԹՈՆԻԱՏԻՍ
Գօրծակալ, Է. ՏԷՔԱՌԷՍ, Անտիփատր խան, Պոլիս,
Բլաուս անունն ծառու չըներ մարդը 13